

**Ruster barnevernsstudiet nyutdannede
barnevernspedagoger til arbeidet med seksuelle
overgrep av barn i nære relasjoner?**

En kvalitativ intervjuundersøkelse

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Institutt for sosialfag

Master i sosialfag

Student: Miriam Bårdsen

Veileder: Mira Aurora Marlow

Mai 2023

**MASTERSTUDIUM I SOSIALFAG
MASTERGRADSOPPGAVE**

SEMESTER: Våren 2023

FORFATTER/MASTERKANDIDAT: Miriam Bårdsen

VEILEDER: Mira Aurora Marlow

TITTEL PÅ MASTEROPPGAVE:

Norsk tittel: Ruster barnevernsstudiet nyutdannede barnevernspedagoger til arbeidet med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner? – En kvalitativ intervjuundersøkelse.

EVT. Engelsk tittel:

EMNEORD/STIKKORD:

kunnskap, barnevernspedagogutdanningen, nyutdannet barnevernspedagog, rustet, forebygging, avdekking og samfunnsansvar

---

ANTALL SIDER: 86

Stavanger 30.05.2023

Miriam Bårdsen

(Dette skjemaet brukes som side 2 i masteroppgaven – elektronisk versjon legges ut på Canvas under MSOMAS)

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært utrolig krevende, og den har vært preget av både opp- og nedturer. På samme tid har det vært utrolig givende og lærerikt, og en prosess som jeg har høstet gode erfaringer og ny kompetanse fra. Det å sette seg inn i å skrive om et så vondt og alvorlig tema som seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, har vært krevende og vanskelig til tider. Samtidig har det vært viktig for meg å belyse dette temaet så mye som mulig, da jeg mener det er et tema som aldri kan bli snakket for mye om. Jeg håper at dette prosjektet kan bidra til en enda større bevissthet rundt temaet og det manglende fokuset i barnevernspedagogstudiet.

Jeg vil gjerne bruke anledningen til å takke alle som har bidratt til å gjøre denne masteroppgaven til en realitet. Først og fremst ønsker jeg å takke alle informantene som har vært villige til å stille opp og sette av tid til dette prosjektet. Dere har vært åpne, hjelpsomme og utrolig rause. Jeg er utrolig takknemlig og ydmyk over at dere har delt så åpent og ærlig med meg, til tross for at det er et tøft tema å snakke om.

Jeg ønsker også å rette en stor takk til min veileder, Mira Aurora Marlow, som har stilt opp og vært til stede under hele prosessen. Du har hatt troen, motivert meg og kommet med konstruktive og gode tilbakemeldinger. Tusen takk for din faglige veiledning og gode oppfølging gjennom hele prosessen.

Jeg ønsker også å takke mine venner som har stilt opp og motivert meg gjennom hele prosessen, spesielt i de litt tyngre periodene. Takk for at dere har stilt opp og passet barna når samboeren har vært borte, slik at jeg har hatt muligheten til å fullføre denne masteren. Jeg må også takke min samboer, Remi. Takk for at du har vært tålmodig og lagt til rette for at jeg skal komme i mål med dette prosjektet. Takk for at du alltid har hatt troen på meg. Til slutt vil jeg si til mine barn, at nå er mamma ferdig med disse «leksene». Hun kan endelig være mer påkoblet igjen. Jeg gleder meg.

Sammendrag

Temaet for denne oppgaven er nyutdannede barnevernspedagogers kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner og barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap om dette temaet. Forskning viser at seksuelle overgrep av barn er et alvorlig samfunnsproblem med store omkostninger både for de involverte barna, familiene og samfunnet. Det er et tema det kreves mye kunnskap om for å kunne forebygge og avdekke. Samtidig viser flere rapporter og utredninger at det mangler kompetanse i barnevernstjenesten, både generelt, men også på dette temaet. Barnevernstjenestens samfunnsoppdrag innebærer et spesielt ansvar for barn og ungdom som blir utsatte for og lever med vold og overgrep i hjemmet. For å oppnå dette kreves det kunnskap og kompetanse. Det kommer også frem i flere rapporter og utredninger at barnevernspedagoger skal tilegne seg kunnskap gjennom studiet, og at arbeidsplassen videre har et ansvar for å opprettholde, bygge videre på og komme med ny kunnskap. Denne oppgaven søker å finne svar på hvordan nyutdannede barnevernspedagoger selv opplever barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap på temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, og om studiet rustet dem til arbeidet som møtte dem i barnevernstjenesten. For å finne svar på dette, er det blitt gjennomført kvalitative semistrukturerte intervju med fem relativt nyutdannede barnevernspedagoger som arbeider i barneverntjenesten. Kunnskapsgrunlaget som er brukt, er ulike definisjoner og forståelser av seksuelle overgrep, barnevernets samfunnsmandat, formålet med barnevernspedagogutdanningen og kunnskapen i barnevernet. Konsekvensene av seksuelle overgrep og forståelse av kunnskap og dens funksjon i forebygging er benyttet. Dette kunnskapsgrunlaget blir brukt for å forstå funnene i intervjuene og belyse problemstillingen.

Funnene viser at nyutdannede barnevernspedagoger hadde høye forventninger til å tilegne seg kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, og at studiet har gjort dem mer bevisste over temaet. Det er et tema flere av dem ikke hadde så mye kunnskap om fra før av. Funnene viser tydelig at flere av informantene opplever manglende fokus på temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Det å ikke føle seg rustet til arbeidet som ventet dem i barnevernstjenesten, er heller ikke en uvanlig følelse blant informantene. Det er stor enighet blant informantene om at det kreves endringer i studieforløpet, - som bidrar til et større fokus på temaet. Dette vil kunne bidra til å heve kompetansen både i barnevernstjenesten, men også på andre arenaer hvor barnevernspedagoger oppholder seg. For

å få til disse endringene, kreves det endringer på samfunnsnivå. Vi må rette et større fokus mot temaet på samfunnsnivå, da seksuelle overgrep av barn har store samfunnsøkonomiske kostnader og innvirkninger på samfunnet. Større samfunnsfokus på temaet og mer tid tilegnet temaet på barnevernspedagogstudiet, kan være en implikasjon til videre praksis.

Innholdsfortegnelse

1.0	Introduksjon	1
1.1	Bakgrunn for valg av tema	2
1.2	Studiens formål og problemstilling.....	3
1.3	Begrepsavklaring.....	4
1.4	Avgrensninger	5
1.5	Tidligere forskning	6
1.6	Oppgavens struktur.....	8
2.0	Kunnskapsgrunnlag	8
2.1	Barnekonvensjonen	9
2.2	Sosialpsykologisk definisjon	9
2.3	Barnevernspedagogutdanningens formål og læringsutbytte.....	10
2.4	Barnevernets samfunnsmandat.....	11
2.5	Kunnskap og kompetanse i barnevernet	12
2.6	Hva er kunnskap?	13
2.7	Den utsatte og samfunnsøkonomiske konsekvenser av seksuelle overgrep av barn.....	13
2.8	Kunnskap som forebygging.....	15
3.0	Metode	16
3.1.	Vitenskapsteoretisk grunnlag	16
3.1.1	Sosialkonstruktivisme.....	17
3.1.2	Forforståelse	18
3.2	Valg av kvalitativ metode	19
3.2.2	Det kvalitative forskningsintervju	20
3.2.3	Semistrukturert intervju	21
3.2.4	Deduktiv og induktiv tilnærming.....	22
3.3	Datainnsamling	22
3.3.1	Utvalg, forberedelser og rekrutteringsprosess	22
3.3.2	Informanter	25
3.3.3	Intervjuguide	26
3.3.4	Intervjuprosessen.....	26
3.4	Analyse av intervjuene	27
3.4.1	Tematisk analyse	27
3.5.	Forskningsetikk	29
3.5.1.	Informert samtykke	30
3.5.2.	Konfidensialitet	30
3.5.3	Konsekvenser ved deltakelse.....	31
3.5	Forskningsprosjektets reliabilitet og validitet	32
3.5.1	Reliabilitet	32
3.5.2	Validitet.....	32
4.0	Presentasjon av funn	34
4.1.	Kunnskap og forventninger i forkant av barnevernspedagogutdanningen	35

4.1.1 Kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i forkant av studiet	35
4.1.2 Forventninger til barnevernspedagogutdanningens kunnskapsbidrag	36
4.2 Barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap.....	37
4.2.1 Manglende undervisning	37
4.2.2 Utdannelsens bidrag til kunnskap, tilstrekkelig til arbeidet i barnevernstjenesten?.....	38
4.2.3 Endringer i utdannelsen	41
4.2.4 Ønske om mer kunnskap	42
4.3 Fokuset i barnevernstjenesten.....	43
4.4 Samfunnsansvar, forebygging og avdekking.....	44
4.4.1 Mer kunnskap, mer avdekking?.....	44
5.0 Drøfting	46
5.1 Forventninger, kunnskap og barnevernspedagogutdanningen.....	46
5.1.1 Manglende undervisning og fokus på temaet	48
5.1.2 Manglende praksistrening.....	50
5.1.3 Utdanningens ansvar	51
5.2 Kunnskap etter utdanning og kompetansen i barnevernstjenesten	53
5.2.1 Kunnskap og kompetanse i barnevernstjenesten	55
5.2.2 Er heving av kompetanse løsningen på alle problemer?.....	56
5.3 Samfunnsansvar og forebygging	56
5.3.1 Samfunnets forståelse av seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner påvirker forebyggingen	56
5.3.2 Ressurser for å heve kunnskapen og kompetansen.....	58
6.0 Avslutning.....	60
7.0 Litteraturliste	63
8.0 Vedlegg	71
Vedlegg 1: NSD sin vurdering.....	71
Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeskjema	72
Vedlegg 3: Intervjuguide	75

1.0 Introduksjon

Barnemishandling er et alvorlig samfunnsproblem med store omkostninger både for de pårørte barna, familien og samfunnet. Seksuelle overgrep av barn er en form for barnemishandling (Glad et al., 2010). Den juridiske definisjonen av seksuelle overgrep mot barn fremgår av straffelovens kapittel 26 om seksuallovbrudd (2005), og defineres følgende: Seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som innebærer seksuelle handlinger i nærvær av andre, uten fysisk kontakt som f. eks blotting, slibrigheter eller andre uanstendige opptredener eller verbale krenkelser. Seksuelle handlinger som omfatter fysisk kontakt mellom overgriper og den utsatte, som for eksempel berøring eller beføling av kjønnsorganer eller bryster utenfor eller innenfor klær. Det er også straffbart å forlede barn under 16 år til å utføre slike handlinger på seg selv. Seksuell omgang, som inkluderer alle typer inntrengning i kroppens hulrom, som vaginalt og analt samleie, innføring av penis i munn og innføring av gjenstand i skjeden eller endetarmsåpning. Det omfatter også seksuelle handlinger som beføling inne i en annens kjønnsorgan, masturbering eller samleielignende bevegelser (Straffeloven, 2005, kap. 26).

Barnevernspedagoger arbeider med det viktigste vi har, nemlig barna våre. De står overfor vanskelige vurderinger og krevende oppgaver som kan vekke følelser. Dette stiller høye krav til klokskap og kompetanse (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). Også i det sosialfaglige feltet trenger vi kunnskap om sosialfaglige tema for å håndtere utfordringer og problemer mennesker kan møte på gjennom livet. Den globale definisjonen på sosialt arbeid lyder som følgende:

Sosialt arbeid er et praksisbasert yrke og en akademisk disiplin som fremme sosial endring og utvikling, sosialt samhold, myndiggjøring og frigjøring av mennesker. Prinsippene og sosial rettferdighet, menneskerettigheter, kollektivt ansvar og respekt for mangfold er sentrale i sosialt arbeid. På grunnlag av teorier i sosialt arbeid, andre samfunnsvitenskapelige disipliner, humaniora og urfolkskunnskap involverer sosialt arbeid mennesker og strukturer for å møte utfordringer i livet og styrke menneskers livskår. (Fellesorganisasjonen (FO), 2017)

FO sier videre noe om at mandatet om sosial endring tar utgangspunkt i premisset om intervensjon gjennom sosialt arbeid, når situasjonen her og nå, på person-, familie-, gruppe-, nærmiljø- eller samfunnsplan anses å være moden for endring og utvikling

(FO, 2017). Med en bachelor i barnevernspedagog og nå snart en master i sosialt arbeid, samt et ønske om å jobbe innenfor feltet, har man et ansvar for å arbeide for endring på samfunnsnivå der man ser det er nødvendig. Når jeg nå sitter med mine egne opplevelser og erfaringer fra barnevernspedagogstudiet, er det å skrive om et behov for økt kunnskap og et behov for forandring i barnevernspedagogutdannelsen når det kommer til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, noe jeg anser som viktig og et ønske jeg har.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Temaet for denne oppgaven er barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap til nyutdannede barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Opplever relativt nyutdannede barnevernspedagoger å ha fått tilstrekkelig med kunnskap til å kunne se og møte barn utsatte for seksuelle overgrep i nære relasjoner? Opplever de å ha fått tilstrekkelig kunnskap til å kunne håndtere sakene som møter dem i barnevernstjenesten angående dette temaet? Denne oppgaven har fokus på den subjektive opplevde forståelsen og konteksten hos den enkelte nyutdannede barnevernspedagogen som jobber i barnevernstjenesten.

For de fleste barn og unge i Norge oppleves familien som en trygg base i livet sitt, men slik er ikke hverdagslivet i familien for alle. Noen barn og unge erfarer alvorlig vold og overgrep, eller er vitne til vold og overgrep i sine nære relasjoner (Kirkengen & Næss, 2016). Hva vi forstår om seksuelle overgrep, er sosialt og kulturelt forankret. Nettopp den sosiale konteksten, samt politiske føringer, har betydning for hvordan velferdstjenester og profesjonelle møter og forstår denne problematikken (Kojan et al., 2020; Aadnanes, 2020, s. 7). I Norge blir vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt overfor barn og ungdom sett på som et samfunnsproblem, som kan ha store omkostninger for barn og familier. Voldens konsekvenser utgjør et alvorlig folkehelseproblem på samfunnsnivå (Kirkengen & Næss, 2016). For barn utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt, spiller barnevernet en viktig rolle.

Barnevernstjenestens grunnleggende oppgave er å ivareta barn som har vanskelige livsvilkår og sikre at deres behov for omsorg blir møtt. Samfunnsoppdraget, som er pålagt av norske myndigheter, innebærer et spesielt ansvar for barn og ungdom som blir utsatte for og lever med vold og overgrep i hjemmet. Barnevernet skal sikre at disse

barna og ungdommene får rett hjelp til rett tid ved å sette i verk hensiktsmessige tiltak. Samtidig har barnevernet også en sentral rolle i å avdekke vold og overgrep (Øverlien & Moen, 2016).

Det er imidlertid stor enighet om at disse problemstillingene ikke lenger bare kan være et formål for profesjoner som barnevernspedagoger og psykiatere. Flere må samarbeide for å rette oppmerksomheten mot og bekjempe disse samfunnsproblemene. Et viktig mål i den norske velferdspolitikken er å forebygge vold og overgrep mot barn og unge, og ikke minst beskytte barn og unge mot slike erfaringer. Gjennom nasjonalt og internasjonalt lovverk, som barnekonvensjonen artikkel 19, har Norge forpliktet seg til å forhindre at barn og unge opplever vold og overgrep (Kojan et al., 2020).

Det er etter min forståelse viktig å få et innblikk i barnevernspedagogers kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, men også samfunnets ansvar i det hele. For det er samfunnets ansvar å passe på at barnevernspedagoger har den kunnskapen det kreves for å arbeide i barnevernstjenesten. Har de ikke det, kreves det endringer, ikke bare på individnivå, men også på et samfunnsnivå.

1.2 Studiens formål og problemstilling

Formålet med dette forskningsprosjektet, er å få tak i nyutdannede barnevernspedagogers erfaringer med studiets bidrag til kunnskap knyttet til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Formålet er å se om barnevernspedagogstudiet ruster studentene til å håndtere arbeidet som møter dem i barnevernstjenesten, når det kommer til saker som omhandler temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner. Med bakgrunn som nyutdannet barnevernspedagog, har jeg kjent på en følelse av at egen kunnskap og kompetanse ikke strekker til når det kommer til dette temaet. Jeg har også kjent, en opplevelse av manglende fokus på det gjennom studieforløpet. Dette har resultert i en økt nysgjerrighet til å ville undersøke hvilke tanker, kunnskap og erfaringer andre nyutdannede barnevernspedagoger som arbeider i barnevernstjenesten har. Jeg ønsker å belyse om følelsen av manglende kunnskap bare er en følelse eller et faktum i feltet. Det er også et mål å få bevissthet rundt at kunnskap bidrar til både forebygging og avdekking av seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Vi som samfunn har behov for enda mer kunnskap om temaet. Med bakgrunn i dette har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

«Hvilken kunnskap og erfaringer har nyutdannede barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner etter å ha fullført barnevernspedagogutdanningen?»

Jeg har fire empiriske forskningsspørsmål som kan bidra til å belyse min problemstilling:

- Hvilken kunnskap har nyutdannede barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner?
- Føler nyutdannede barnevernspedagoger seg rustet til å arbeide med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner etter å ha tilegnet seg kunnskap om temaet gjennom studiet?
- Har barnevernspedagogutdanningen bidratt til tilstrekkelig kunnskap innenfor temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner?
- Hva skal til for å øke kunnskapen rundt temaet seksuelle overgrep av barn hos barnevernspedagoger, slik at overgrep kan forebygges og avdekkes?

1.3 Begrepsavklaring

I denne oppgaven skal jeg belyse og drøfte barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap knyttet til temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner. Noen av begrepene som brukes i denne oppgaven ønsker jeg å forklare betydningen av, slik at bruken av begrepene ikke blir uklar i denne oppgaven.

Barnevernspedagoger: Begrepet barnevernspedagog tar for seg personer som har fullført en treårig barnevernspedagogutdanning. Tittelen barnevernspedagog vil i denne oppgaven bare bli gitt til personer som har fullført denne utdannelsen.

Barnevernstjenesten: Med barnevernstjenesten menes det i dette prosjektet i hovedsak den kommunale barnevernstjenesten.

Barn: I dette prosjektet er barn definert som personer mellom 0-18 år. Jeg begrunner dette med et fokus på seksuelle overgrep i nære relasjoner. Dette er barn som utsettes for overgrep av foreldre, samtidig som de befinner seg under foreldrenes omsorg og myndighet.

Nære relasjoner: I straffeloven av 2005 jf. § 282, defineres nære relasjoner som nåværende eller tidligere ektefelle eller samboer, nåværende eller tidligere ektefelles

eller samboers slektning i rett nedstigende linje, slektning i rett oppstigende linje, noen i sin husstand eller noen i sin omsorg (Straffeloven, 2005, § 282).

Avdekking: I dette prosjektet vil Søftestads (2018) definisjon av avdekking bli lagt til grunn. Hun definerer begrepet følgende: «Prosessen hvor en hemmelig overgrepsrelasjon blir gjort kjent for andre enn barnet og den som forgriper seg» (Søftestad, 2018, s. 133).

Forebygging: Forebygging er en positiv ladet betegnelse som har den hensikt å eliminere eller begrense en uønsket utvikling. I denne sammenheng retter forebygging seg mot innsats for å forhindre eller redusere seksuelle overgrep mot barn og konsekvensene av disse (Søftestad, 2018, s. 263).

1.4 Avgrensninger

Alle yrkesgrupper som arbeider med barn, trenger kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Forskning viser at det er flere yrkesgrupper som arbeider tett på barn som savner mer kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i studieforløpet. I denne oppgaven er det dog bare fokus på barnevernspedagogutdanningen, og ikke sosionomutdanningen eller andre utdanninger som arbeider med barn. Barnevernspedagoger kan også ha behov for god kunnskap om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner på andre arbeidsplasser enn i barnevernstjenesten. I denne oppgaven er det derimot bare fokus på om utdannelsen gir tilstrekkelig kunnskap til å kunne håndtere arbeidet i barnevernstjenesten.

Seksuelle overgrep av barn kan også skje av andre enn noen i nære relasjoner. Det finnes også overgrep av barn over internett, det blir ikke tatt stilling til i dette prosjektet. I dette prosjektet er det fokus på seksuelle overgrep i nære relasjoner for å avgrense oppgaven. Dette er en oppgave om nyutdannede barnevernspedagogers kunnskap om seksuelle overgrep i nære relasjoner, og teorien vil derfor gjenspeile dette perspektivet.

1.5 Tidligere forskning

Forskningsprosjektet er et kunnskapsbidrag til et felt med eksisterende forskning nasjonalt og internasjonalt. Forskning på volds- og overgrepsoferte barn har økt i Norge de siste 10 årene (Øverlien & Moen, 2016). Når vi ser på den norske forskningen på forekomst av ulike former vold og seksuelle overgrep, er det gjennomført enkelte større omfangsstudier. Noen av de mest sentrale er UEVO- og UngVold-studiene (Løvgren et al., 2017; Mossige & Stefansen, 2016; Mossige & Stefansen, 2007).

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) har også gjennomført en del forskning på vold og seksuelle overgrep av barn. NKVTS har gjennom flere studier, som er gjort av blant annet forskerne Øverlien og Moen (2016) og Augusti og Myhre (2021), dokumentert behovet for økt kompetanse hos fagpersoner knyttet til temaene vold og seksuelle overgrep. Kompetansebehovet i barnevernet har vært mye diskutert de siste tiårene. Det er beskrevet i flere forskningsrapporter, offentlige utredninger og meldinger (Barne- og familiedepartementet, 2020). Barne- og familiedepartementet kom med et høringsnotat med en rekke tiltak for å styrke kompetansen i barnevernstjenesten og gjøre barnevernet til et bedre arbeidssted. Det overordnede målet med endringene er at barnevernet skal gi barn og familier rett hjelp til rett tid. Dette forutsetter at barnevernet yter tjenester av høy kvalitet. Mer kunnskap og faglig støtte skal gi de ansatte bedre forutsetninger for å løse sine oppgaver og stå i krevende saker. Høyere krav til kompetanse kan også styrke renommeet fra omgivelsene, statusen til barnevernet, innholdet i utdanningene og mulighetene barnevernstjenestene og institusjonene har for å tiltrekke seg nye kompetente fagpersoner og holde på disse (Barne- og familiedepartementet, 2020). Tidligere forskning har avdekket mangel på kunnskap i barnevernet og satt i verk tiltak for å heve kompetansen og kunnskapen i barnevernet.

Ifølge Kojan et al. (2020) finnes det begrensninger og mangler på kvaliteten på litteraturen om barnevernets arbeid på området vold og seksuelle overgrep. Videre påpeker de at det er metodiske begrensninger ved forskning som foreligger samlet sett. Det er mangel på kvantitative forskningsdesign om barnevernets arbeid med vold og seksuelle overgrep. Det samme gjelder longitudinelle forskningsdesign med barn og familier i kontakt med barnevernet på grunn av vold og seksuelle overgrep. De mener også at det finnes få studier som involverer barn som har erfart vold og/eller seksuelle

overgrep i nære relasjoner og som er/har vært i kontakt med barnevernet (Kojan et al., 2020, s. 6).

Det finnes også flere offentlige utredninger og tilsyn med barnevernet som reiser kritikk for manglende kompetanse i barnevernets arbeid med vold og overgrep. Kojan et al. (2020) fant imidlertid få vitenskapelige, empiriske studier som har undersøkt dette. Det gjorde jeg også når jeg lette etter forskning på dette feltet. Noen av de jeg fant var en Kartlegging av kompetanse i den kommunale barnevernstjeneste skrevet av Røsdal et al., (2017), Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger og Bufdir (2019) Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet (04/2019).

Kunnskapen om de sosiale og helsemessige skadelige konsekvensene av vold og overgrep er solid. Det er bred konsensus på tvers av forskningsmiljø (Anda et al., 2006; Aakvaag & Strøm, 2019; Bidonde & Meneses, 2017). Epidemiologiske studier som Adverse Childhood Experiences (ACE) viser at barndomserfaringer med vold, overgrep og omsorgssvikt har innflytelse på livslang helse (Anda et al., 2006). I dette forskningsprosjektet er det hovedsakelig lagt vekt på forskningen som har blitt gjennomført i Norge, men det finnes en del forskning på temaet seksuelle overgrep av barn også internasjonalt. Noen av forskningsartiklene jeg har funnet internasjonalt er: Sawrikar (2020), Martin (2014), Ling et al. (2023) og Combs og Taussig (2021). Alle disse internasjonale forskningsartiklene tar for seg fenomenet seksuelle overgrep av barn i ulike former. Samtidig føler jeg at ingen av artiklene treffer min problemstilling, og ingen av dem har forsket på akkurat det jeg er ute etter å finne utav i dette prosjektet.

Det finnes mye forskning om temaet seksuelle overgrep av barn, samt noe forskning og rapporter på barnevernets kunnskap. Allikevel opplever jeg at det ikke finnes så mye forskning på barnevernspedagogers opplevelse av studiets bidrag til kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner.

1.6 Oppgavens struktur

Denne oppgaven inneholder åtte kapitler. Ovenfor har jeg presentert kapittel 1, som er oppgavens første kapittel og består av innledningen.

I kapittel 2 presenteres kunnskapsgrunnlaget for oppgaven, som blir brukt for å få en dypere forståelse av forskningsprosjektets resultat. Dette bidrar til å bygge videre på oppgaven.

Kapittel 3 er en presentasjon av den metodiske tilnærmingen og begrunnelser, samt redegjørelse av de metodiske valgene som er tatt under forskningsprosjektet. I dette kapitlet vil også informantene bli presentert og intervjuprosessen beskrevet.

Analyseformen blir også presentert i dette kapitlet. Til slutt presenter jeg forskningsprosjektets reliabilitet, validitet og forskningsetikken.

I kapittel 4 vil det bli lagt frem en presentasjon av funn som er delt inn i temaer og undertemaer som kom frem under intervjuene. I dette kapitlet blir det brukt sitater fra informantene, slik at deres stemme kommer tydeligere frem.

Kapittel 5 er et drøftingskapittel hvor funnene drøftes i lys av teori og tidligere forskning, samt egne fortolkninger av informantenes utsagn.

I kapittel 6 presenteres en avslutning og implikasjoner til videre forskning.

I kapittel 7 blir referansene som er brukt i oppgaven presentert, før det til slutt i kapittel 8 blir lagt frem ulike vedlegg som er relevante.

2.0 Kunnskapsgrunnlag

I dette kapitlet vil kunnskapsgrunnlaget for oppgaven bli presentert. Dette vil bidra til å gi en dypere forståelse av funnkapitlet, og bli brukt under drøftingen. Først blir barnekonvensjonen presentert, før det vil bli presentert en sosialpsykologisk definisjon av begrepet seksuelle overgrep av barn. Så vil det bli redegjort for barnevernspedagogutdanningens formål og læringsutbytte, etterfulgt av barnevernets samfunnsmandat. Så redegjøres det for kunnskapen og kompetansen i barnevernet, før jeg presenterer en forståelse av hva kunnskap er. Avslutningsvis blir det redegjort for den utsatte og samfunnsøkonomiske konsekvenser av seksuelle overgrep av barn, før kapitlet avsluttes med kunnskap som forebygging.

2.1 Barnekonvensjonen

Barnekonvensjonen er den første internasjonale menneskerettighetskonvensjonen som gir barn en spesiell juridisk status. Den konstaterer at barn har menneskerettigheter og krav på spesiell beskyttelse. Alle stater som har sluttet seg til barnekonvensjonen er bundet til å følge det som står i den (Barnekonvensjonen, 2023). Norge er bundet til å følge denne loven, og barns beskyttelse i FNs barnekonvensjon vil på bakgrunn av det stå sentralt i Norge.

Hovedprinsippet i barnekonvensjonen er konseptet om barnets beste. Begrepet kan forstås og tolkes på ulike måter, men handler i hovedsak om barnets vesentlige behov for omsorg, beskyttelse, sikkerhet og helse (UNICEF, 1989). I barnekonvensjonens § 19 om beskyttelse mot misbruk, fastslås det at staten har et ansvar for å beskytte barn mot både fysisk og psykisk mishandling, forsømmelse eller utnyttelse fra sine omsorgspersoner. Videre i § 34 om seksuell utnyttelse står det at alle barn har rett til beskyttelse mot alle former for seksuell utnyttelse og misbruk. Etter FNs barnekonvensjon, er staten pliktig til å sette i gang nasjonale og internasjonale tiltak for å verne barn mot slik utnyttelse (Barnekonvensjonen, 2003).

2.2 Sosialpsykologisk definisjon

Seksuelle overgrep mot barn er ikke like enkelt å definere, da det ikke er helt entydig hvordan seksuelle overgrep av barn skal defineres eller forstås (Søftestad, 2018).

Søftestad (2018) utdyper hva kompleksiteten av seksuelle overgrep mot barn representerer. Hun belyser at det finnes ulike definisjoner av seksuelle overgrep av barn, som er utformet for forskjellige formål og sammenhenger, alt etter hva de skal brukes til. En politijurist vil forholde seg til definisjonen etter straffelovens bestemmelser, mens en terapeut som jobber med barn vil arbeide med barnets egen forståelse av traumer. Dette bidrar til at terapeuten eller psykologen vil forholde seg til en annen definisjon av seksuelle overgrep.

For å få en helhetlig forståelse av seksuelle overgrep mot barn, trenger vi kunnskap fra alle definisjonene. I sosialfaglig, psykologisk og sosiologisk faglitteratur finnes det flere felles grunnleggende elementer i definisjonene av seksuelle overgrep mot barn (Borgen et al., 2011, s. 6).

- handlinger som krenker barnets integritet
- handlinger som barnet ikke kan forstå, ikke er modent for og ikke kan gi informert samtykke til
- handlingen baserer seg primært på den voksnes behov
- den voksne utnytter barnets avhengighet og/eller egen maktposisjon
- aktiviteten bryter med sosiale tabuer innenfor familien, samfunnet eller den aktuelle kulturen og
- handlingen er ulovlig

Mange av de sosialpsykologiske definisjonene setter søkelys på at overgrepene kan inneholde momenter av at barnet tvinges, lures, vold eller trusler. Definisjonene hevder ikke konkret hva de seksuelle handlingene består av. På bakgrunn av dette vil den lettere omfatte de store variasjonene av overgrep som blir gjort mot barn (Borgen et al., 2011, s. 6). Flere av de sosialpsykologiske definisjonene illustrerer på ulikt vis at seksuelle overgrep foregår ut fra overgriperens behov, på bekostning av barnets behov. Overgriperen står derfor fullt til ansvar for handlingene, uavhengig av oppførselen, reaksjonen og handlingene til barnet (Søftestad, 2018, s. 23).

2.3 Barnevernspedagogutdanningens formål og læringsutbytte

Ifølge forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning, er formålet med utdanningen av barnevernspedagoger å kvalifisere profesjonsutøvere som kan identifisere behov og gi rett hjelp til rett tid til barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner. Studentene skal også ha særlig kompetanse til å løse oppgaver innenfor barnevernet og andre arenaer hvor barn og unge i en utsatt livssituasjon befinner seg (Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning, 2019, § 2).

Videre beskriver forskriftene kjernekompetansen i utdanningen som er knyttet til barnevernsfaglig forsknings- og praksisbasert kunnskap, samt kunnskap om barn, unge og deres foresatte. Barnevernsfaglig arbeid tar utgangspunkt i barn og unges livssituasjon og rettigheter. De anerkjenner barn og unges behov for trygghet, omsorg, forståelse og kjærlighet. Studentene skal også kunne forebygge og avdekke omsorgssvikt og bidra til forsvarlige tjenester. Etter endt utdanning skal kandidaten være etisk bevisst, reflektert og samarbeidsorientert (Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning, 2019).

Ifølge Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning § 4 bokstav e, skal studentene ha bred kunnskap om omsorgssvikt, overgrep og vold; mulige årsaksforhold, uttrykk og konsekvenser. Videre sier § 11 bokstav d, at studentene skal kunne anvende faglig kunnskap til å kommunisere og samarbeide hensiktsmessig med barn, unge og foresatte. De skal kunne samtale med barn om tema som omsorgssvikt, vold og overgrep.

2.4 Barnevernets samfunnsmandat

Barnevernets samfunnsoppdrag er å sikre at barnets behov for og rett til beskyttelse er godt nok ivaretatt av dets nærmeste voksenpersoner. Inngrep i forholdet mellom foreldre og barn vil ofte være omstridt. Som den aktøren som skal vurdere å iverksette slike inngrep, er barnevernets samfunnsmandat svært krevende (NOU 2012: 5).

Barnevernet har en viktig og sentral rolle i å bidra til å forebygge vold og overgrep mot barn og beskytte barn som opplever dette. Det går frem av barnevernsloven § 1-1 at det er barnevernets mandat å ta beslutninger som sikrer at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Videre skal de sikre at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (lov om barnevernstjenester av 1992). Ut fra barnevernets mandat, kan arbeidet med barn som utsettes for vold og overgrep anses å være en kjerneoppgave for tjenesten. Samtidig er vold og overgrep komplekse og krevende utfordringer å håndtere for tjenesteapparatet, også for barnevernet (Kojan et al., 2020, s. 9).

Ifølge regjeringen er det grunn til å anta at barnevernets samfunnsoppdrag i vår tid er blitt mer krevende enn tidligere. Det skyldes blant annet at samfunnsaktører som forvalter paternalisme (kjernen i paternalisme er at A vet bedre enn B eller mener seg å vite bedre enn B hva som er best for B) tilskrives stadig større bevisbyrde i et samfunn som ønsker og jobber mot størst mulig grad av autonomi og symmetri i alle relasjoner (NOU 2012: 5). Barnevernets omdømme kan også bli skadelidende som følge av et misforhold mellom oppgaver og forventninger på den ene siden og faktiske ressurser og kompetanse på den andre, samt av enkeltsaker med stor medieoppmerksomhet, der det festes et inntrykk av at barnevernet (avhengig av øynene som ser) har tabbet seg ut ved

å gjøre enten for mye eller for lite (NOU 2012: 5). På bakgrunn av at barnevernet forvalter så stor makt og et stort ansvar på vegne av samfunnet, og deres viktige samfunnsoppdrag, har det i flere år vært satt søkelys på kvaliteten i barnevernstjenesten og kompetansen til de ansatte.

2.5 Kunnskap og kompetanse i barnevernet

Det følger av barnevernsloven § 1- 4 at tjenester og tiltak skal være forsvarlige. I Prop. 106 L (2012-2013) påpekes det at barnevernstjenestens personell er en «avgjørende ressurs for å kunne yte forsvarlige tjenester» og at kommunene derfor må «ha en bemanning, kompetanse og kvalifikasjoner som er tilstrekkelig for å ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte» (s.130). Etter ny barnevernslov § 2-1 syvende ledd, følger det at kommunen har ansvaret for nødvendig opplæring og veiledning av barnevernstjenestens personell, og at personalet er forpliktet til å delta i den opplæringen og veiledningen som blir bestemt.

Hovedansvaret for den profesjonelle yrkeskvalifiseringen ligger i hovedsak på utdanningsinstitusjonen. Det innebærer den formelle, akademiske kompetansen kandidatene tar med seg inn i yrkeslivet, og som setter dem i stand til å tilegne seg ny kunnskap og videreutvikle kompetansen sin. All offentlig godkjent utdanning gir formell kompetanse. Det er primært i høyere utdanning man tilegner seg den profesjonelle kompetansen som er relevant for barnevernet (Bufdir, 2022).

For vedlikehold og oppdatering av kompetanse, tilbys det etterutdanning eller kurs innenfor eksisterende utdanningsnivå. Trening på praksisferdigheter og personlig utvikling er avgjørende for å vokse inn i en rolle som fagperson (Bufdir, 2022). Bufdir har derav satt i gang flere tiltak som samlet sett skal bidra til å heve kvaliteten og øke kompetansen i kommunalt barnevern. Dette er tiltak som for eksempel tjenestestøtteprogrammet, opplæringsprogram om minoriteter i barnevernet, videreutdanninger på masternivå, fått inn master i barnevern, veiledningsteam, dialogmøter, etc. Dette er for å bidra til at kompetansen og kunnskapen i barnevernet er høy nok til å håndtere det viktige samfunnsmandatet (Bufdir, u.å).

2.6 Hva er kunnskap?

Kunnskap kan ikke enkelt defineres, og filosofer som Sokrates og Platon har prøvd. Davenport og Prusaks (1998) forklarer kunnskap som en flytende blanding av innrammede erfaring, verdier, kontekstuell informasjon og ekspertinnsikt, som gir rammer for å evaluere og innlemme nye erfaringer og informasjon (Liyanage et al., 2009). Imidlertid kommer kunnskap hovedsakelig fra et individs hjerne. Kunnskap er informasjon som tolkes av den enkelte og blir brukt til det formålet det er nødvendig for (Liyanage et al., 2009).

Kunnskap kan hovedsakelig sees på to måter, det vil si taus og eksplisitt. Taus kunnskap er "ikke-verbalisert, intuitiv og uartikulert kunnskap". Det er kunnskapen som ligger i menneskets hjerne, og den vil ikke like lett kunne fanges eller kodifiseres. Taus kunnskap er vanskelig og noen ganger umulig å fange opp og diffus. Likevel, sammenlignet med eksplisitt kunnskap, tilfører den gjerne mer verdi til organisasjonen. Eksplisitt kunnskap er på den annen side kunnskapen som kan artikuleres i formelt språk og lettere overføres blant individer. I motsetning til taus kunnskap, kan eksplisitt kunnskap uttrykkes og kodifiseres enkelt (Liyanage et al., 2009).

Kunnskapsdeling er en menneske-til-menneske-prosess. Det er prosessen der individer gjensidig utveksler sin kunnskap. Dermed er det en toveis prosess. Den består av både tilgang på ny kunnskap og etterspørsel etter ny kunnskap. Liyanage et al., (2009) forklarer at kunnskapsoverføring enten er å kommunisere aktivt med andre som vet, eller aktivt oppsøke andre for å lære det de vet. Vellykket kunnskapsoverføring betyr at overføring resulterer i at den mottakende enheten akkumulerer eller assimilerer ny kunnskap (Liyanage et al., 2009).

2.7 Den utsatte og samfunnsøkonomiske konsekvenser av seksuelle overgrep av barn

Det er alltid det utsatte barnet som bærer de største konsekvensene av seksuelle overgrep. Konsekvensene for barn som har opplevd seksuelle overgrep er ofte livslange, og mange barn får aldri leve et rikt og meningsfullt liv (NOU: 2017:12). Eksponering for vold, overgrep og omsorgssvikt i oppveksten kan være ødeleggende for barns utvikling og funksjon på et bredt spekter av områder i livet. Konsekvensene kan for

eksempel være angst, depresjon og posttraumatiske plager, eller mer psykososiale problemer, slik som konfliktfylte relasjoner, risikoatferd og underprestering i skolen. Omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep i barndommen kan også få konsekvenser for grunnleggende funksjoner som etableres tidlig i livet, slik som tilknytning og kognitive funksjoner (NOU: 2017:12). Det finnes mange flere konsekvenser for barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner. At det utsatte barnet bærer de største konsekvensene, er helt sikkert. Det vil derimot også ha konsekvenser for deres pårørende og samfunnet.

Seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner er en stor personlig lidelse og kostnad for den utsatte, men også for samfunnet. Vi betaler en stor pris. Dette skyldes at disse barna krever ekstra ressurser. Mange strever med å mestre skolehverdagen, og de sliter psykisk og mottar hjelp fra barnevernstjenesten eller psykisk helsevern for barn og unge. Disse barna er overrepresentert i psykiatrien og somatisk helsevern for voksne (NOU: 2017:12). Vista Analyse har på vegne av Barnevoldsutvalget vurdert de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn i Norge. De poengterer at de største omkostningene knyttet til vold, seksuelle overgrep, omsorgssvikt og barnets velferdstap ikke kan regnes på eller tallfestes. Det handler om tap av muligheter som barnet i utgangspunktet hadde anledning til å realisere, samt tap av livskvalitet (NOU 2017:12).

Det er utfordrende å beregne de samfunnsøkonomiske konsekvensene. Det skyldes manglende kunnskap om omfanget av barn og unge som utsettes for grov omsorgssvikt, overgrep og mishandling. Det vi etter hvert har en del kunnskap om, er hvilke skader og livsløpforventninger som de utsatte barna påføres. Det forventes at alvorlige saker gir alvorlige konsekvenser, både på kort og lang sikt. En kombinasjon mellom manglende kunnskap om hvor mange barn som lever i en risikofylt omsorgssituasjon, og manglende kunnskap om hvor mange av barna som mottar tiltak tidlig nok til at skadene kan dempes eller repareres, medfører en usikkerhet i Vista Analyses beregninger. Dette tas høyde for, og det er valgt en tilnærming som vurderer ut fra eksisterende dokumentasjon hva kostnadene minst må være (Rasmussen & Vennemo, 2017). Vista Analyse anslår at produksjonstapet som følge av vold, overgrep og omsorgssvikt av barn må være rundt 33 milliarder kroner (beregnet i 2015-kroner) for de barna som var rammet i 2015 og tidligere år. Denne kostnaden har blitt sammenlignet med hva man

faktisk bruker knyttet til behandling og forebygging av vold og overgrep i 2015. Kostnadene som faktisk blir benyttet til forebygging og behandling er beregnet til 8022 milliarder kroner (Rasmussen & Vennemo, 2017).

Denne rapporten belyser tydelig gapet mellom kostnadene av konsekvensene til mishandlingen av barn, sammenlignet med hva vi faktisk investerer i for å behandle og forebygge. Samtidig understreker Vista Analyse at det er flere usikkerhetsmomenter knyttet til disse beregningene. Det er viktig å ha med seg. Vista Analyse påpeker også at tallene kan være langt høyere enn de har anslått. Ifølge Vista Analyse kan kostnadene i praksis ligge på nærmere 75 milliarder kroner (Rasmussen & Vennemo, 2017).

Disse beregningene kan gi oss en pekepinn på hva vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn minst koster samfunnet vårt. Til tross for at det foreligger en usikkerhet rundt størrelsen på de faktiske kostnadene, er likevel hovedkonklusjonen den samme i denne og lignende studier: Overgrep, vold og omsorgssvikt mot barn er kostbart for samfunnet, og det vil være betraktelige velferds- og samfunnsøkonomiske gevinster å hente om man investerer i forebygging og rehabiliteringstiltak som virker (Rasmussen & Vennemo, 2017).

2.8 Kunnskap som forebygging

Ifølge Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) er kunnskap om mulige årsakssammenhenger veldig viktig når man skal utforme forebyggende tiltak. I en rapport skriver de at ideelt sett burde forebyggende arbeid være basert på kjente årsaker til barnemishandling (Glad et al., 2010).

Ifølge Wurtele (2009) spiller skoleprogrammer og opplæring av barn innen temaet seksuelle overgrep en viktig rolle i forebyggingen av seksuelle overgrep. Det alene kan derimot ikke hindre at barn blir utsatt for slik mishandling. Hun mener at det er behov for en mer omfattende tilnærming for å forebygge seksuelle overgrep mot barn, som ikke kun retter seg mot barnet/ungdommen, men også mot foreldre, profesjonelle (lærere, helsearbeider og forskere/ - klinikere) og befolkningen generelt. Hun viser til at det trengs økt kunnskap og fokus på temaet generelt i samfunnet, for å kunne forebygge seksuelle overgrep av barn (Glad et al., 2010).

Det er viktig at samfunnet har et kontinuerlig fokus på overgrep mot barn, og at det jevnlig blir gitt informasjon og kunnskap til både foreldre, lærere og resten av befolkningen om forekomsten, skadevirkningene og vanlige symptomer på fysiske og seksuelle overgrep mot barn (Glad et al., 2010). Øverlien og Moen (2016) fant i sin forskning at profesjonelle som arbeider med barn (i.e., lærere, førskolelærere og barnevernspedagoger) ikke får tilstrekkelig kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn i sin utdanning. Resultatene deres viser også blant annet at de fleste av de nyutdannede pedagogene ikke følte seg kompetente til å møte og arbeide med barn utsatt for vold (Øverlien & Moen, 2016). For at forebyggingen, avdekkingen og beslutninger som resulterer i forandring skal kunne tas, er det imidlertid helt avgjørende med kunnskap. «Kunnskap gir mot til å se, og trygghet til å handle» (Øverlien & Moen, 2016, s. 14-15).

3.0 Metode

I denne delen av studiet blir det presentert og redegjort for de metodiske valgene og de anvendte metodene i dette prosjektet. Ulike metoder er nødvendige både for å få frem ny kunnskap og til å etterprøve i hvilken grad påstander er sanne, gyldige og holdbare (Dalland, 2017, s. 51). Det innledes i dette kapittelet med en presentasjon av det vitenskapsteoretiske grunnlaget, som er sosialkonstruktivistisk tilnærming. Deretter vil det bli en presentasjon av valgt metode, samt en forklaring av kvalitativ metode. Her vil det bli gjort rede for kvalitative forskningsintervju, med den anvendte intervjuformen semistrukturert intervju i fokus. Så vil det bli gjort rede for gjennomføring av datainnsamling, og forskningsetiske spørsmål vil bli drøftet. Etter dette vil det bli gjort rede for hvordan bearbeiding og tolkning av data er blitt gjennomført. Avslutningsvis vil studiens troverdighet vurdert.

3.1. Vitenskapsteoretisk grunnlag

Den vitenskapsteoretiske forankringen forskeren har vil ha betydning for hva forskeren søker informasjon om. På samme tid vil det danne utgangspunktet for den forforståelsen forskeren utvikler (Thagaard, 2018, s. 33).

3.1.1 Sosialkonstruktivisme

I dette prosjektet plasserte jeg meg som forsker innenfor en sosialkonstruktivistisk vitenskapsteoretisk tradisjon (Berger & Luckman, [1966] 2015; Shotter, 1993). Som resultat av dette, følger visse ontologiske og epistemologiske premisser om hva som angår virkelighet og kunnskap om virkelighet. Sosialkonstruktivisme er preget av mangfold. Samtidig finnes det noen felles grunnforståelser som virker samlende (Lock & Strong, 2014, s. 31). Innenfor sosialkonstruktivismen er et sentralt premiss at virkelighet skapes ved at større menneskegrupper innenfor en gitt historisk tidsperiode, geografisk lokasjon, sosial klasse, osv. gir mening til og begrepsfester sosiale prosesser og aktiviteter (Berger & Luckman, [1966] 2015). Denne prosessen hvor virkeligheten konstrueres skjer ved hjelp av språket (Lock & Strong, 2014), hvor sosiale inndelinger utvikler seg til sosiale institusjoner, som for eksempel «morsrollen» og «barnevernspedagogen». Disse institusjonene skapes og opprettholdes i sosial interaksjon, og til sammen utgjør de en samfunnskapet virkelighet (Berger & Luckman, [1966] 2015). Denne virkeligheten gir rammer for menneskelig aktivitet.

Ved et sosialkonstruksjonistisk perspektiv, er vi interessert i de sosiale prosessene som ligger til grunn for at et fenomen forstås på den måten det gjør. Man ønsker å ha en forståelsesramme som skapende kraft (Solvang, 2020, s. 248; Manger & Wormnes, 2015).

Sosialkonstruksjonistisk forskning omfatter å se på "de prosessene som gjør at enhver mengde av kunnskap blir etablert som sosial realitet på gitte tidspunkt og steder" (Berger & Luckman, [1966] 2015, s. 26). Dette kan omfatte større eller mindre menneskegrupper. Slike tids- og stedbundne konstruksjoner av virkelighet påvirker hvordan vi handler (Berger & Luckman, [1966] 2015). Overført til min studie, er «kunnskap» og «seksuelle overgrep av barn» to eksempler på tids- og stedbundne sosiale konstruksjoner som kan tillegges ulikt meningsinnhold på ulike tidspunkt og steder. Kunnskapen den enkelte opplever å ha tilegnet seg og temaet seksuelle overgrep av barn, vil være preget av hvordan fenomenet kunnskap og seksuelle overgrep av barn er sosialt konstruert for dem på dette tidspunktet og stedet.

Forståelse av sosiale konstruksjoner og diskurser, vil i denne oppgaven bidra til å gi en innsikt og forståelse av hvordan sosiale rammer og kontekst påvirker opplevelsen av hvem vi er (Gergen og Gergen, 2005). Samtidig vil det oppstå en sosial konstruksjon i

de ulike intervjuene jeg har med informantene. Kunnskap er en konstruksjon av forståelse og mening, skapt i møte mellom mennesker i sosial samhandling (Postholm, 2010, s. 21). Det var derfor naturlig å anvende dette vitenskapelige teorigrunnet i denne oppgaven. Videre sier Postholm at kunnskap ikke er noe som er gitt en gang for alle. Det skal overføres eller forløses, og kunnskap er stadig i endring og fornyelse (Postholm, 2010, s. 21-22).

En sosialkonstruksjonistisk forskerposisjon trenger ikke å resultere i et relativistisk kunnskapssyn. Jenssen (2021) refererer til det som noe av hovedkritikken mot posisjonen, hvor alt er oppfattet som «sosiale konstruksjoner, i motsetning til objektive realiteter». Jeg anerkjenner, i tråd med det Jenssen (2021) belyser, at det finnes områder som kan undersøkes uavhengig av hvordan mennesker snakker og tenker om dem, og at det samtidig finnes områder som må undersøkes i relasjon til kollektive meningsskapende prosesser. Min posisjonering impliserer likevel at jeg selv inngår i en historisk, sosial og kulturell kontekst, som har betydning for min forforståelse og fortolkninger, og for mitt valg av forskningsspørsmål og forskningsmetoder.

3.1.2 Forforståelse

Det er viktig å være bevisst sin egen forforståelse i et forskningsprosjekt. Ifølge Dalland (2020) har vi alltid med oss våre fordommer eller vår forforståelse inn i en undersøkelse. En fordom kan forstås som en dom på forhånd. Det innebærer at vi allerede har en mening om et fenomen før vi undersøker det. Jeg vil forsøke å møte fenomenet jeg skal forske på i dette prosjektet så forutsetningsløst som mulig, men jeg kan ikke unngå å ha tanker om det i forkant. Dette er min forforståelse.

Så hva er mitt standpunkt? Hva vet jeg om barnevernspedagogers kunnskap om fenomenet seksuelle overgrep i nære relasjoner? Som nevnt tidligere, fullførte jeg min bachelor grad som barnevernspedagog i 2021. Jeg har jobbet som miljøarbeider på en barnevernsinstitusjon for barn mellom åtte og tretten år. Jeg har aldri jobbet i barnevernet, så arbeidet der har jeg ingen erfaring med. Allikevel har jeg arbeidet med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner på institusjon. Jeg har derfor evnen til å bedømme min egen kunnskap og mine egne tanker om studiets fokus angående temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner. Så hva vet jeg om temaet? Jeg vet at jeg selv sitter med en forståelse av at kunnskapen vi tilegnet oss gjennom studiet, var svært

begrenset. Jeg følte meg på ingen måte rustet til å arbeide med et så komplekst tema, og satt med en følelse av at jeg kun hadde «skrapet på overflaten» av temaet. Jeg har selv tatt et ekstra fag gjennom OsloMet i seksuell helse og seksualundervisning, for å øke min egen kunnskap. Min opplevelse er at barnevernspedagogstudiet tar for lite ansvar i å videreformidle tilstrekkelig kunnskap, som vil ruste barnevernspedagoger til å arbeide med et så komplekst tema. Likevel anerkjenner jeg at denne kunnskapen kan være eller oppleves tilstrekkelig for andre mennesker. Opplevelsen av tilstrekkelig kunnskap og kompetanse vil variere fra person til person og fra den sosiale konteksten man befinner seg i.

Ved å anvende en sosialkonstruktivistisk vitenskapsteoretisk tradisjon, anerkjenner jeg at jeg ikke vil kunne gå inn i dette forskningsprosjektet med full objektivitet. Min forståelse av god nok kunnskap er nok preget av min egen oppvekst og forståelse av kunnskap, og om mitt engasjement for dette temaet. Målet mitt var likevel ikke å søke støtte for mine egne synspunkter for tilstrekkelig kunnskap, men å få mer informasjon og innsikt i synspunktene til andre fagpersoner ute i feltet. Jeg er også bevisst at resultatene som kommer frem i dette prosjektet vil være preget av min konstruksjon av virkeligheten og hvordan jeg sammen med informantene konstruerer dataene som kommer frem.

3.2 Valg av kvalitativ metode

I samfunnsvitenskapelig metode skilles det mellom kvantitativ og kvalitativ metode. En kan si at kvalitative og kvantitative metoder prinsipielt er basert på forskjellig forskningslogikk, som igjen får konsekvenser for forskningsprosessen og hvordan forskningsresultatene vurderes (Thagaard, 2018, s. 15-17). I denne oppgaven anvendes kvalitativ tilnærming, og jeg vil nærmere utdype denne metoden og hvorfor metoden er valgt. For å komme frem til ønsket forskningsresultat, må man velge hvilken metode som er ønskelig og mest nyttig å anvende (Johannessen et al., 2016, s. 25). I dette prosjektet hadde jeg et ønske om å fordype meg i fenomenet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, og jeg hadde et ønske om å få et innblikk i hvilken kunnskap nyutdannede barnevernspedagoger sitter på når det kommer til temaet. Ifølge Thagaard (2018) vil ulike kvalitative tilnærminger gi oss muligheten til å fordype oss i de ulike sosiale fenomenene en studerer. Det er derfor en nyttig metode dersom man ønsker å få

innblikk i hvilken forståelse andre mennesker har av sosiale fenomener (Thagaard, 2018, s. 11-20). Ofte handler det om å finne fram til ny eller dypere forståelse av tidligere kjente eller ukjente fenomener (Thagaard, 2018, s. 11-20).

Problemstillingen og undersøkelsens formål blir brukt som grunnlag for hvilken metode vi skal benytte (Johannessen et al., 2016, s. 95; Thagaard, 2018, s. 53). Med utgangspunkt i problemstillingen, og et ønske om å søke forståelse av menneskelige opplevelser, forståelse av sosiale fenomener og erfaringsprosesser som ikke kan tallfestes eller måles, ble det naturlig å velge kvalitativ tilnærming (Dalland, 2021, s. 54). Som student vil også metodevalget være påvirket av en vurdering av hva som er mulig å gjennomføre i en begrenset tidsramme.

3.2.2 Det kvalitative forskningsintervju

Kvalitativt intervju er en metode for å innhente data når en ønsker å forstå verden sett fra intervjupersonens side. Det er en metode som forsøker å finne ulike aspekter av menneskelige opplevelser og erfaringer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). For å få innblikk i hvor rustet nyutdannede barnevernspedagoger føler seg til arbeidet med barn og unge utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner, ble kvalitativt forskningsintervju benyttet som metode for innsamling av datamaterialet. Det var i dette prosjektet et ønske om å se intervjuobjektene som et subjekt, som delaktige personer i det kvalitative forskningsintervjuet, gjennom å skape mening og forståelse om et bestemt emne (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Det er nødvendig å understreke at selv om informantene blir sett på som subjekter, så indikerer dette også at de er underlagt diskurser, maktrelasjoner og ideologier eller oppfatninger som bestemmer deres handlingsvalg. De blir påvirket av den sosiale konteksten (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Strukturen på det kvalitative forskningsintervjuet kan minne om en dagligdags samtale, men det kvalitative forskningsintervjuet inneholder også ulike strukturer, hensikter, regler og teknikker (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Jeg så på intervjuene som et sted hvor jeg og informantene produserte kunnskap. Det gjaldt både språklige og relasjonelle aspekter, herunder forskjellene mellom den muntlige diskurs og den skriftlige tekst. Jeg ønsket å legge vekt på de fortellingene som konstrueres i intervjuet. Dette er en sosialkonstruktivistisk tilnærming til kvalitativt forskningsintervju (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 76). I dette forskningsprosjektet anså jeg det som viktig å være bevisst på at jeg sammen med informantene formet en sosial konstruksjon der kunnskap

oppsto. Det er antakelig å tro at annen kunnskap kunne oppstått dersom konstruksjonen var annerledes.

3.2.3 Semistrukturert intervju

Det finnes ulike tilnærminger innenfor kvalitative forskningsintervjuer: strukturerte intervjuformer med ferdig formulerte spørsmål, åpne semistrukturerte intervju og helt åpne intervju. Valg av tilnærminger avhenger av hvilket fenomen og perspektiv en ønsker å forske på (Kvale & Brinkmann, 2015). Det er i denne oppgaven blitt brukt åpne semistrukturerte intervju. Jeg anså semistrukturerte intervju som den mest egnede tilnærmingen, da jeg hadde et ønske om å forstå heller enn å forklare (Postholm, 2010). Dette samsvarer med formålet til kvalitativ forskning. Ifølge Kvale & Brinkmann (2015) kan semistrukturert intervju minne om en dagligdags samtale, men her har samtalene et formål som vil kreve en særegen tilnærming. Jeg utarbeidet en intervjuguide, der det var flere bestemte tema og undertema som skulle dekkes, samt spørsmål. Jeg ønsket å være fleksibel i intervjuene, og i et semistrukturert intervju finnes det rom for fleksibilitet dersom en må endre på rekkefølgen og formuleringen av spørsmålene. Denne fleksibiliteten bidrar til at intervjueren har muligheten til å følge opp svarene som blir gitt og forståelsen som blir fortalt av intervjuobjektet, som igjen kan føre til at flere viktige opplysninger kommer frem (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 46). Dette var ønskelig for at informantene skulle ha mulighet til å komme med nye innfallsvinkler og perspektiver, som jeg med min forforståelse ikke hadde reflektert over i forkant av intervjuene. Når intervjuene er gjennomførte, er det nødvendig å transkribere dem, slik at en får avdekket alle detaljer som blir sagt i et intervju. Når man har den skrevne teksten i tillegg til lydopptak, har man kilden til den tematiske analysen. Jeg ønsket å bruke semistrukturert intervju i dette prosjektet for å få tilgang til informasjon jeg muligens ikke hadde fått tilgang til med et lukket intervju. Samtidig er semistrukturert intervju en fleksibel måte å tilnærme seg informasjon på, som er en ressurs i dette prosjektet med tanke på en sosialkonstruktivistisk tilnærming. Det er rom for informantene til å komme med sin konstruksjon av fenomenet man ønsker å få informasjon om. Jeg som forsker er bevisst på at min forståelse av temaet vil påvirke utformingen av intervjuguiden. For å forhindre at min mangel på objektivitet vil påvirke deres forståelse av tema, ble semistrukturerte intervju den optimale tilnærmingen i dette prosjektet.

3.2.4 Deduktiv og induktiv tilnærming

Normalt kan det anvendes to ulike tilnærminger i kvalitativ analyse. Ved å anvende en **induktiv** tilnærming til datamaterialet, arbeider vi med utgangspunkt i dataene for å fremstille begreper og analytiske perspektiver (Thagaard, 2018, s. 172). Når man har en induktiv tilnærming, kan man si at man tar utgangspunkt i empirien, som videre legger føring for teori. Anvender man en deduktiv tilnærming til datamaterialet, er begrepene som knytter seg til datamaterialet avledet fra teorier som man har valgt på forhånd (Thagaard, 2018, s. 172).

Ved **deduktiv** tilnærming tar man altså utgangspunkt i valgt teori, som videre legger føringen for empirien. I forkant av intervjuene hadde jeg tenkt ut noen teorier jeg ville anvende som analyseverktøy i denne studien. Dette gjorde jeg fordi det var noen teorier jeg anså som mer relevante i forhold til temaet jeg hadde valgt. Jeg hadde likevel ikke bestemt meg for alle teoriene som var nødvendige for å analysere denne studien. Da intervjuene var avsluttet, dukket det opp informasjon som gjorde at jeg fant flere teorier jeg ønsket å supplere med. Dermed endte jeg opp med en posisjon som Thagaard (2018) refererer til som abduksjon. Dette er en posisjon mellom induksjon og deduksjon, som oppstår når du kombinerer induktiv og deduktiv tilnærming, slik som i dette forskningsprosjektet. Abduksjon fremhever det dialektiske forholdet mellom teori og data (Thagaard, 2018, s. 184).

3.3 Datainnsamling

Før det ble gjennomført en datainnsamling, ble det utarbeidet og sendt inn en prosjektbeskrivelse inkludert intervjuguide og informasjonsskriv til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD). Etter at prosjektet var godkjent av NSD, kunne datainnsamlingen starte (Vedlegg 1).

3.3.1 Utvalg, forberedelser og rekrutteringsprosess

Utvalget i dette prosjektet ble gjennomført gjennom strategiske valg. I kvalitative studier er det hensiktsmessig med strategiske utvalg, da denne metoden innebærer å velge ut de deltakerne som besitter de kvalifikasjonene eller egenskapene som er strategiske i forhold til studiens problemstilling (Dalland, 2021, s. 79).

Informasjonskriv og samtykkeskjema ble sendt til deltakerne, slik at de kunne få lest gjennom, forberedt seg på forhånd og få innblikk i oppgavens tema. Innholdet i informasjonsskrivet var studiens problemstilling, hensikten med studiet, hva det innebærer å delta og informasjon om konfidensialitet og anonymitet. Det inneholdt også en samtykkeerklæring som informantene signerte i forkant av intervjuene (Vedlegg 2).

For å finne informanter til prosjektet, ble det først og fremst benyttet et tilgjengelighetsutvalg. Ifølge Thagaard (2018) er tilgjengelighetsutvalg et typisk strategisk utvalg, som vil si å velge deltakere som er tilgjengelige. Deltakerne besitter egenskaper som er nødvendige med tanke på studiens problemstilling. For å få tak i informanter som oppfylte kravene, ble det sendt e-post til ulike barnevernstjenester i Rogaland, hvor lederen i disse barnevernstjenestene ble presentert prosjektet og en forespørsel om de hadde noen aktuelle informanter. Jeg fikk ingen tilbakemelding fra noen av barnevernstjenestene jeg sendte e-post til. Jeg valgte på bakgrunn av dette å selv ta kontakt med barnevernspedagoger direkte.

Jeg kontaktet også en gammel bekjent som jeg ble informert om at fullførte barnevernspedagogstudiet sommeren 2022. Jeg fikk flere aktuelle navn fra denne bekjente og sendte ut e-post til de aktuelle personene. Dette kalles snøballmetoden. Metoden baseres på at vi først kontakter noen personer som har de egenskapene eller kvalifikasjonene som er relevante for problemstillingen. Deretter ber vi disse personene om navn på andre som har tilsvarende egenskaper. Ved bruk av denne metoden, er det viktig at vi ikke bare får informanter innenfor det samme nettverket eller miljøet, men også kontakter personer i ulike miljøer (Thagaard, 2018, s. 56). Gjennom denne metoden endte jeg opp med to informanter som stilte opp til intervju og tok initiativ til at intervjuene skulle finne sted på arbeidsplassen. Vi gjennomførte intervjuene på kontorene deres, hvor vi fikk sitte i fred uten avbrytelser.

Jeg valgte også å legge ut en forespørsel på Facebooksiden mitt kull hadde. Der la jeg ut e-postadressen min og en forespørsel om å ta kontakt ved mulighet for deltakelse. Dette resulterte i at to informanter tok kontakt, hvor ett av intervjuene ble gjennomført ved Universitetet i Stavanger på et lukket grupperom, og den andre gjennom Zoom. Jeg tok også direkte kontakt på e-post med en av lederne for en avdeling i en av de aktuelle barneverntjenestene, som kontaktet meg tilbake. Lederen tok initiativ til å sende ut

informasjonsskrivet til noen aktuelle kandidater, men dette resulterte dessverre ikke i noen informanter. For å lykkes med å få fem informanter, endte jeg med å sende en e-post direkte til en tidligere medstudent som jeg visste arbeidet i barneverntjenesten, og slik fikk jeg den siste informanten. Dette intervjuet ble også gjennomført på informantens arbeidsplass i arbeidstiden. Alle informantene fikk selv bestemme tidspunkt og møtested for intervjuene, alt etter hva som var enklest og mest komfortabelt for dem.

På bakgrunn av travle hverdager for barnevernspedagoger i barnevernstjenesten og et krav om maks tre års erfaring, var det utfordrende å få tak i tilstrekkelig med informanter. Jeg opplevde også at flere var skeptiske til å delta i intervju, spesielt da jeg sendte e-post til de ulike barnevernstjenestene. Tid var også en betydelig stor faktor for at flere av personene jeg sendte henvendelse til avsto. Jeg sitter med den oppfattelsen av at tid og frykt for å ikke ha rett eller god nok informasjon eller kunnskap om temaet, var tungtveiende faktorer som gjorde at flere takket nei til deltakelse. Det var en større suksess å sende privat e-post til de aktuelle personene. Jeg endte til slutt opp med fem informanter som fikk tilsendt mer utfyllende informasjon.

3.3.2 Informanter

Alder	Stuedsted	Ferdig utdannet i år	Arbeidserfaring i barneverntjenesten
23 år	Universitetet i Stavanger	2021	Ett år og åtte måneder
28 år	Universitetet i Stavanger	2022	Ett år
26 år	Universitetet i Stavanger	2021	Åtte måneder
25 år	Høyskolen i Innlandet avdeling Lillehammer	2021	Ett og et halvt år, snart to år
25 år	Universitetet i Stavanger	2021	Ett år og åtte måneder

Antall intervjupersoner avhenger av formålet med undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge Thagaard (2018) bør ikke antall deltakere være større enn at det er mulig å gjennomføre den tidkrevende og omfattende analyseprosessen. Både tid og ressurser vil sette begrensninger for størrelsen på utvalget. Etersom dette er et studentprosjekt i en relativt kort tidsperiode, ble utvalget tilpasset etter dette. Utvalget besto på bakgrunn av dette av fem informanter: fire kvinner og én mann. Jeg vil ikke henvise til kjønn, da jeg ikke ønsker å forhindre anonymisering. Informantene vil derfor i denne oppgaven få fiktive, kjønnsnøytrale navn, og pronomen hen vil bli brukt. Navnene som brukes i denne oppgaven er Jo, Nikita, Kim, Frøy og Mika.

For å delta i denne studien, var kriteriene at informantene var utdannet barnevernspedagoger og arbeidet i en barnevernstjeneste. Informantene skulle ikke ha vært utdannet barnevernspedagoger i mer enn tre år. Årsaken til at tre år ble satt, var et ønske om å få en forståelse av kunnskapen som var tilegnet gjennom studiet og ikke arbeidslivet. Årsaken til at barnevernspedagoger med fullført barnevernspedagogutdanning ble valgt, var fordi de besitter den kunnskapen og erfaringer som var nødvendig i dette prosjektet.

3.3.3 Intervjuguide

En intervjuguide (Vedlegg 3) ble utarbeidet i forkant som et utgangspunkt for de semistrukturerte intervjuene. Denne ble utformet på en slik måte at spørsmålene var relativt åpne, med hovedspørsmål og med oppfølgingsspørsmål, slik at informantene hadde mulighet for å få utdype svarene sine, hvis det var nødvendig (Kvale & Brinkmann, 2015). Når intervjuguiden var ferdig, utførte jeg pilotintervju for å forsikre meg om at spørsmålene var forståelige og for å teste at opptaksutstyret og lyden var god nok. Det var ikke alltid nødvendig å stille alle spørsmålene som var oppført i intervjuguiden, da noen informanter ikke hadde erfaring innenfor noen av spørsmålene. Noen av informantene snakket fritt og ga utdypende svar, andre trengte flere oppfølgingsspørsmål. Noen spørsmål ble stilt til tross for at de hadde fortalt noe om temaet tidligere. Dette ble gjort for å se om det dukket opp ny informasjon.

3.3.4 Intervjuprosessen

Intervjuene ble gjennomført i perioden 12.02.2023 – 17.03.2023. Jeg var veldig spent på hvordan jeg kom til å oppleve intervjusituasjonen med informantene fra barnevernstjenesten, kontra de pilotintervjuene jeg hadde hatt i forkant med bekjente personer. En av de største forskjellene var at jeg småpratet litt lengre med informantene jeg ikke kjente fra før. Jeg ønsket å bruke mer tid på å bli kjent med dem og, å skape trygghet i forkant av intervjuet. Jeg opplevde intervjusituasjonene som trygge, og jeg fikk inntrykk av at intervjupersonene opplevde det samme. Informantene fikk selv velge hvor intervjuene skulle finne sted. Flere av intervjuene ble gjennomført på kontorer eller grupperom, hvor vi satt overfor hverandre og hadde det jeg opplevde som en uformell samtale.

De som ønsket det fikk en liten gjennomgang av forskningsprosjektet, og jeg forsikret meg om at informantene hadde lest informasjonsskrivet i forkant av intervjuene. Jeg informerte informantene om at det ble bruk av båndopptaker under intervjuene, og jeg forsikret meg om at dette var greit. Dette var noe som også ble presentert i informasjonsskrivet. Informantene fikk ikke vite spørsmålene i forkant av intervjuet. Dette gikk greit for dem alle. Noen av informantene hadde behov for litt tid å tenke før de svarte på noen av spørsmålene, da de ikke hadde forberedt noe, men jeg opplevde dette som uproblematisk. Jeg fikk heller ingen tilbakemelding på det fra informantene.

Ved intervjuets slutt ble informantene spurt om de hadde noe de ønsket å tilføye, eller om de hadde fått sagt det de ville si rundt temaet. Noen sa seg fornøyde, mens andre hadde litt å tilføye. Helt til slutt ble informantene spurt om de hadde noen spørsmål til meg. Det ble også informert om at prosjektet kom til å bli tilgjengelig for dem når det var ferdig, og jeg forsikret dem om at de ville bli anonymisert i forskningsprosjektet.

Ved intervjuets slutt uttrykket flere av informantene at de syntes det var et spennende og viktig tema å belyse. Jeg opplevde at flere ble berørte når de fortalte om noen av opplevelsene de hadde hatt i arbeidet med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner. I etterkant av intervjuene og transkriberingen, er hovedinntrykket mitt at informantene var åpne og ærlige. Flere var veldig engasjerte i temaet. Selv om jeg opplevde intervjusituasjonene som fine, trygge og uformelle, er det viktig å presisere at dette er min forståelse og tanker. Intervjupersonene kan sitte med et helt annet inntrykk enn meg.

3.4 Analyse av intervjuene

I dette avsnittet vil jeg gjøre rede for analyseprosessen og hvordan jeg gikk frem da jeg skulle analysere innsamlet datamateriale. Denne prosessen startet allerede da jeg var i feltet og utførte intervjuene. Jeg gjorde meg noen tanker under flere av intervjuene og noterte disse ned på PC-en. Jeg startet transkriberingsprosessen direkte etter hvert intervju, slik at jeg skulle ha inntrykkene og opplevelsen ferskt i minnet. Under transkriberingen kom det frem mye innhold som jeg ikke hadde bemerket meg like godt under selve intervjuene. På ett av intervjuene var det litt støy fra bygningsarbeid på lydopptaket, noe som bidro til en litt dårligere lyd kvalitet og som gjorde transkriberingen litt mer komplisert. Ellers var det god lyd, som gjorde det enklere å få med seg hva som ble sagt. Jeg hørte og leste gjennom intervjuene flere ganger, slik at jeg skulle få en god oversikt og forståelse av innholdet i datamaterialet.

3.4.1 Tematisk analyse

For å få oversikt over datamaterialet, har jeg brukt elementer fra tematisk analyse. Tematisk analyse er en analyseform hvor oppmerksomheten er rettet mot temaer som er representert i prosjektet, hvor formålet er å gå i dybden på de enkelte temaene. Så sammenlignes dataen fra alle deltakerne, slik at vi kan utvikle en dypere forståelse av

hvert enkelt tema (Thagaard, 2018, s. 171). Ifølge Johannesen et al., (2018) består tematisk analyse av fire faser: forberedelse, koding, kategorisering og rapportering. Fasene kan flyte over i hverandre. Forberedelse handler om å skaffe til veie og få oversikt over data. For meg innebar det å transkribere de fem intervjuene jeg hadde gjennomført. Jeg leste over transkriberingene flere ganger for å få bedre oversikt over dataene. Det neste steget etter gjennomlesningen var å fremheve og markere ut viktige eller relevante poenger i teksten, som kunne bidra til å belyse min problemstilling. Dette kalles koding, og er nødvendig for å få oversikt over innholdet i dataene. Det danner ny og dypere forståelse av dataene, samt tilrettelegger for neste fase. Koding skjer ofte i flere runder, og flere gjennomlesninger gjør at man får med seg flere detaljer. Det reduserer også risikoen for å overse viktige poenger eller data. Jeg kodet i tre runder. Neste steg er kategorisering. Da sorteres dataen i mer overordnede kategorier, også kalt temaer. Det er i denne delen man ser hvordan dataen kan settes sammen til en større helhet. For meg var denne fasen preget av mye prøving og feiling, hvor jeg måtte gjøre flere justeringer. Rapportering er den siste fasen i tematisk analyse. Den blir beskrevet på denne måten: «Rapportering innebærer å skrive frem temaene (og deres innhold) i resultatdelen av oppgaven din» (Johannesen et al., 2018, s. 301). Denne fasen blir presentert i kapittel 4: Presentasjon av funn og kapittel 5: Drøfting.

Da jeg startet med å kode intervjuene, forstod jeg hvor omfattende og krevende arbeid jeg hadde foran meg. Jeg forsøkte å frigjøre meg så mye som mulig fra intervjuguiden, for å fange opp hva som faktisk ble sagt under intervjuene. Viktige poenger ble uthevet og markert i teksten, og jeg brukte kommentarfeltet i Word for å skrive refleksjoner og oppsummeringer til den markerte teksten. Dette var starten på kodingen av materialet, og i denne fasen begynte jeg å få ideer om hvordan jeg kunne sortere de ulike svarene inn i ulike temaer. Under denne første kodingen arbeidet jeg også med å finne temaer og mulige undertemaer (Johannesen et al., 2018, s. 122-152). Da jeg var ferdig, hadde jeg laget meg en foreløpig oversikt som besto av seks hovedtemaer og 20 undertemaer. Jeg forstod at dette var for stort og uoversiktlig. Etter å ha jobbet litt mer med det og prøvd å samle det sammen, endte jeg med fire hovedtema. Jeg gjorde noen justeringer på undertema underveis i prosessen med kodingen, og jeg kom til slutt fram til åtte undertema. Hovedtemaene og undertemaene er grunnlaget for strukturen i kapittel 4, hvor jeg presenterer funnene mine.

Jeg valgte tematisk analyse, fordi dette virket som en ryddig og oversiktlig måte å analysere data på. Det virket som en overkommelig metode for en som ikke har analysert data på denne måten før. Selv om jeg opplevde dette som den beste metoden for denne oppgaven, finnes det noen kritiske innvendinger mot bruk av tematisk analyse. Noe av kritikken begrunnes i at når vi kombinerer informasjon om hvert tema fra alle deltakerne, løsriver vi deler av de opprinnelige dataene fra den sammenhengende ble presentert i (Thagaard, 2018, s.179). Dette kan resultere i at intervjupersonenes forståelse av sin situasjon får en mindre fremtredende plass (Thagaard, 2018, s. 179). Samtidig kan denne måten å sortere data på bidra til å ivareta deltakerens anonymitet, da deres beskrivelser blir samlet i felles temaer (Thagaard, 2018, s. 180).

3.5. Forskningsetikk

Da dette er et forskningsprosjekt som forutsetter behandling av personopplysninger, måtte jeg melde prosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD) (Thagaard, 2018, s. 22). Prosjektet var i samsvar med personvernlovgivningen, og det ble vurdert som godkjent (Se Vedlegg 1). Det å utforske menneskers «privatliv» og utgi dette til det offentlige, vil by på noen etiske problemer. Etiske problemstillinger preger hele forløpet i et forskningsprosjekt. Dette krever at man tar hensyn til mulige etiske problemer fra start av prosjektet til slutt (Kvale & Brinkmann, 2015).

Et tema som seksuelle overgrep av barn krever en del etisk refleksjon, både i valg av problemstilling, når intervjuguiden ble utarbeidet og under gjennomførelsen av selve intervjuene. Det ble på bakgrunn av etikken utelukket intervju av barn utsatt for seksuelle overgrep, men også voksne som hadde vært utsatt for seksuelle overgrep som barn. Etter nøye etiske vurderinger ble det vurdert som for høy risiko for retraumatisering av informantene som hadde vært utsatt for overgrep som barn. Forskeren er selv det viktigste redskapet for innhenting av kunnskap. Forskerens rolle og arbeid er dermed avgjørende for kvaliteten i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015). Ifølge The National Committee for Research Ethics in the Social Sciences and the Humanities (NESH) har:

forskeren ansvar overfor alle personer som inngår i eller deltar i forskning. Forskeren skal respektere deres menneskeverd og ta hensyn til deres personlige integritet, sikkerhet og velferd. Forskningsdeltakere skal som hovedregel være informert og samtykke til å delta i forskning. (NESH, 2021)

Et annet etisk ansvar, er å presentere data så nøyaktig og representativt som mulig (Kvale & Brinkmann, 2015). Når man utarbeider, gjennomfører og rapporterer et forskningsprosjekt, er det i tillegg tre etiske hovedpunkter man må vurdere: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser ved deltakelse i forskningsprosjektet (Thagaard, 2018). Disse vil bli beskrevet mer nedenfor.

3.5.1. Informert samtykke

Ifølge NESH (2021) skal forskere som hovedregel innhente et forskningsetisk samtykke til deltakelse i prosjektet. Dette gjelder alle som deltar i forskningen. Samtykket skal være frivillig, informert og utvetydig, og det bør være dokumenterbart. At samtykket er frivillig, innebærer at det er gitt uten ytre press eller begrensning av valgfrihet. At samtykket er informert, innebærer at forskeren har gitt forståelig og tilstrekkelig informasjon om hva det innebærer å delta i forskningen. Deltakerne skal være klare over hvilke opplysninger som blir samlet inn, formålet med opplysningene, hvem som skal bruke dem, hvordan de blir brukt, etc. Samtidig bør samtykket være dokumenterbart, både for å tydeliggjøre forskernes ansvar og for å sikre deltakernes rettigheter (NESH, 2021).

Deltakerne i dette forskningsprosjektet fikk informasjonsskriv (se Vedlegg 2) på e-post eller i papirform i forkant av intervjuene. Informasjonsskrivet inneholdt blant annet en presentasjon av prosjektet, prosjektets formål, hva informasjonen kom til å brukes til og eventuelle konsekvenser for å delta. Det kom også tydelig frem i skrevet at samtykket ikke var bindende, og at deltakerne kunne trekke samtykket når som helst, uten å oppgi noen grunn og uten at dette ville få noen konsekvenser for dem. Før intervjuet startet, forsikret jeg meg om at deltakerne hadde forstått all informasjonen. Jeg fikk bekreftet at de fortsatt ønsket å delta i prosjektet.

3.5.2. Konfidensialitet

Prinsippet om konfidensialitet innebærer at de som deltar i et forskningsprosjekt har krav på at informasjonen som deles skal bli behandlet konfidensielt. Man skal også forhindre en slik formidling og bruk av informasjon som kan skade deltakerne i prosjektet (NESH, 2021). Man har også et ansvar for å anonymisere identiteten til informantene, slik at ingen skal kunne gjenkjennes i prosjektet (Thagaard, 2018). I dette

prosjektet ble spørsmålene i intervjuguiden utformet på en slik måte at man ikke krevde personlige opplysninger, foruten enkelte bakgrunnsopplysninger som kjønn, alder, utdanning, yrke og arbeidserfaring. Informantene ble også opplyst om at det ikke var nødvendig å gå inn i enkeltsaker eller dele personlige historier for å svare på spørsmålene. Materialet som kom frem gjennom intervjuene ble behandlet konfidensielt, og det var kun jeg som hadde tilgang til dette gjennom Nettskjema for datainnsamling, lydopptak og ved bruk av OneDrive UiS-konto til lagring. OneDrive UiS-konto har en sikker lagring med back-up. For lydopptak, ble appen «Nettskjema-diktafon» til lydopptak bruk, som er en trygg app for lydopptak, godkjent av UIS. Det var kun jeg og min veileder som hadde innsyn i materialet, og alle opptak og opplysninger ble slettet ved prosjektets slutt. Alle informantene og barneverntjenestene ble anonymisert, slik at lesere ikke kunne gjenkjenne disse. Alt det overnevnte ble informantene informert om i forkant av intervjuene og ved intervjuets slutt.

3.5.3 Konsekvenser ved deltakelse

Et tredje grunnleggende etisk prinsipp for en forsvarlig forskningspraksis er å informere om konsekvensene forskningen kan ha for de som deltar (Thagaard, 2018, s. 26). Det å snakke om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, kan skape reaksjoner. Det er viktig å være klar over at det kan skape reaksjoner informantene selv ikke er klare over kan komme. Noen av informantene trengte litt lengre tid til å svare på noen spørsmål og til å reflektere over sine egne følelser rundt dette. Dette var det viktig at jeg skapte tid og rom for. Jeg valgte også å informere deltakerne om at noen av de kunne få en reaksjon av å prate om dette, og at hvis det ble for vanskelig eller ubehagelig så kunne vi stoppe. Det at spørsmålene hovedsakelig var rettet mot kunnskapen de satt på, og ikke episoder eller historier de hadde arbeidet med eller hørt om, gjorde det nok litt lettere. En annen ting som var viktig i intervjuprosessen, var at intervjuobjektene som ble intervjuet ivaretok sin taushetsplikt. Jeg valgte på bakgrunn av dette å ikke gå inn på enkelthendelser eller episoder de hadde opplevd, slik at dette ikke skulle bli noe problem.

3.5 Forskningsprosjektets reliabilitet og validitet

3.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om forskningsprosjektets troverdighet, og det gir et utgangspunkt for hvordan deltakerne og andre forskere kan vurdere fremgangsmåten i prosjektet og de resultatene jeg har kommet frem til (Thagaard, 2018, s. 181). Hovedsakelig er kriteriet for reliabilitet at resultatene i forskningsprosjektet kan reproduseres og gjentas. Dette er vanskelig å få til ved kvalitative intervju, da mennesker er forskjellige og ikke vil svare helt likt på spørsmålene hver gang (Postholm, 2010, s. 169). Thagaard (2018) belyser at kritisk refleksjon rundt egen tilknytning til feltet og hvilken betydning dette og relasjonen til noen av informantene har for innsamlet data, er viktig for reliabiliteten (s. 188-189). På bakgrunn av dette har jeg forsøkt å kritisk reflektere over min egen posisjon i feltet og dens betydning. Jeg har etterstrebet å styrke reliabiliteten i dette forskningsprosjektet ved å gå detaljert og grundig gjennom mine valg og begrunnelse for disse i metodekapittelet. Jeg var nøye med å forsikre meg om at jeg hadde oppfattet informantene på rett måte. Dette gjorde jeg ved å stille oppfølgingsspørsmål under intervjuet. Under intervjuene ble det også brukt lydopptak, som er med på å styrke prosjektets pålitelighet. Ved bruk av lydopptak, har utviklingen av data blitt mer uavhengig av egne oppfatninger, enn ved bruk av egne notater fra intervjuene (Thagaard, 2018, s. 188). All transkribering ble gjennomført av meg selv, og jeg sørget for å skrive alle sitater ordrett fra alle deltakerne, slik at ikke intervjusamtalene skulle miste sin naturlige form. Diskusjoner med veileder rundt forskningsprosjektet, samt kritiske evalueringer av forskningsprosjektet, har også bidratt til å styrke reliabiliteten (Thagaard, 2018, s. 188).

3.5.2 Validitet

Validitet knyttes til resultatene av forskningen og hvordan vi tolker data (Thagaard, 2018, s. 189). Validitet innebærer hvorvidt en metode egner seg til å undersøke det den skal undersøke (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 276). Dette har jeg prøvd å oppnå ved å gi leserne så god innsikt som mulig over mine valg og vurderinger i forskningsprosessen, for å belyse hvordan jeg har kommet frem til de ulike dataene. Jeg har forsøkt å gjøre forskningen min transparent eller «gjennomsiktig» for leserne, slik at leseren selv kan vurdere utviklingen av dataene og prosjektets kvalitet (Thagaard, 2018, s. 200). I analyseprosessen har jeg kritisk gått gjennom dataene for å vurdere mine

tolkningers gyldighet og relevans i forhold til valgt tema og problemstilling, for å styrke validiteten i forskningsprosjektet (Thagaard, 2018, s. 1891).

Det er nødvendig som forsker å gå kritisk gjennom hva vi baserer våre tolkninger på. Grunnlaget for den forståelsen vi utvikler i løpet av prosjektet, preges av om vi har en tilknytning til det miljøet vi studerer eller har en posisjon som utenforstående (Thagaard, 2018, s. 190). Min tilknytning til feltet har bidratt til både fordeler og ulemper for forskningsprosjektet. En av fordelene ved å kjenne til miljøet, er at min posisjon kan ha vært med på å skape trygghet i intervjusituasjonene. Det at jeg selv er utdannet barnevernspedagog, kan ha bidratt til at intervjupersonene var mer åpne for å dele sine tanker og meninger. Det at jeg selv har gått gjennom det samme studieforløpet som de for bare to år siden, tror jeg bidro til å skape en trygghet rundt at jeg ikke var ute etter å ta noen. Slik jeg opplevde det, skapte dette en tillit allerede på forhånd av intervjuene. Her skal ikke relasjonens betydning undervurderes. Dette kalles å utvikle en forståelse «innenfra», ved at vi har erfaring innenfor miljøet det forskes på (Thagaard, 2018, s. 190).

På den andre siden kan min tilknytning til miljøet ha bidratt til at jeg har tatt visse ting for gitt og kanskje oversett nyanser som kunne gitt en dypere forståelse av fenomenene som ble studert. Det at jeg selv har fullført det samme studiet samtidig som noen av informantene eller bare året før, kan også ha bidratt til at jeg har dratt konklusjoner ut fra noe av det informantene har fortalt, basert på min egen opplevelse av det. Det har nok også formet oppfølgingsspørsmålene mine, at jeg selv var kritisk til studieforløpet. Oppfølgingsspørsmålene hadde muligens vært formulert annerledes om jeg hadde hatt en posisjon som utenforstående. Likevel mener jeg at jeg har fått mye viktig og relevant informasjon som bidrar til å belyse problemstillingen.

Jeg mener at alle yrkesgrupper som arbeider tett på barn har behov for høy kompetanse og kunnskap rundt temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Temaet i forskningsprosjektet og den forståelsen som er kommet frem kan derfor være relevant i andre sammenhenger. Prosjektet er dermed overførbart, og det kan være relevant i en større sammenheng. Dette bidrar til å styrke validiteten av prosjektet (Thagaard, 2018, s. 200).

4.0 Presentasjon av funn

I følgende kapittel presenterer jeg funnene som kom frem gjennom den tematiske analysen, som kan knyttes til problemstillingen: «*Hvilken kunnskap og erfaringer har nyutdannede barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner etter å ha fullført barnevernspedagogutdanningen?*». Funnene resulterte i fire hovedtema og åtte undertema. Strukturen i kapitlet er følgende:

1. Hovedtema: Kunnskap og forventninger i forkant av barnevernspedagogutdanningen
  - a. Undertema: Kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i forkant av studiet
  - b. Forventninger til barnevernspedagogutdanningens kunnskapsbidrag.

2. Hovedtema: Barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap
  - a. Undertema: Manglende undervisning
  - b. Undertema: Utdannelsens bidrag til kunnskap tilstrekkelig til arbeidet i barnevernstjenesten
  - c. Undertema: Endringer i utdannelsen
  - d. Undertema: Ønske om mer kunnskap

3. Hovedtema: Fokuset på temaet i barnevernstjenesten

4. Hovedtema: Samfunnsansvar, forebygging og avdekking.
  - a. Undertema: Mer kunnskap, mer avdekking.

4.1. Kunnskap og forventninger i forkant av barnevernspedagogutdanningen

4.1.1 Kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i forkant av studiet

Når det kommer til kunnskapen informantene satt på om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i forkant av barnevernsstudiet, viser funnene at informantene har ulike utgangspunkt. Det var naturlig for meg å få en innsikt i kunnskapen informantene hadde om temaet, før de startet på barnevernspedagogutdanningen. Slik kunne jeg få en forståelse av deres konstruksjon av kunnskap og deres forståelse av fenomenet seksuelle overgrep i nære relasjoner. Dette ville hjelpe meg å forstå om utdanningen har bidratt til å endre forståelse av fenomenet seksuelle overgrep i nære relasjoner, da fenomenet gjennom studiet ble plassert i en annen kontekst. Det kom frem at flere av informantene hadde det de refererte til som «allmennkunnskap» om temaet. Informanten Kim forklarte omfanget av kunnskap før studiet på denne måten: «Ikke så mye, kun det vanlige folk kan, ikke utenfor normalen. Det er et tema du tenker lite over, før du kommer i den retningen, men det er et ganske hardt tema.»

For noen av de andre informantene, var det et tema som hadde interessert dem lenge. De hadde selv tilegnet seg kunnskap om temaet i forkant av barnevernspedagogstudiet.

Noen hadde også et åpent hjem og tilegnet kunnskap om temaet på denne måten:

Ja, jeg har jo en interesse for det selv, alltid vært interessert i temaet og vært ett veldig spennende tema. Så jeg var klar over at det var et veldig tabubelagt tema. At det var noe som skjedde bak lukket dører, og som folk ikke snakket så veldig mye om. Men så har jeg samtidig vokst opp i ett ganske pratsomt hjem, hvor det har vært rom for å snakke om ting, og det og snakk om kjønn, seksuell helse, hva som er lov og hva som ikke er lov. (Nikita)

Funnene i dette prosjektet viser at flertallet av informantene hadde begrenset kunnskap om temaet før barnevernspedagogstudiet, til tross for at de alle var ungevoksne når de startet på studiet. Det er også litt forskjellig hvor informantene har tilegnet seg denne kunnskapen de hadde om temaet i forkant av barnevernspedagogstudiet, men medier, dokumentarer, hjem og familie er det som går mest igjen. Noen har også fått litt fra skolen: «Kunnskapen jeg hadde i forkant det var vel egentlig gjennom dokumentarer og gjennom nyheter, gjennom medier» (Frøy). Nikita er en av dem som har fått litt av kunnskapen gjennom skolen: «Gjennom skole og familie (...) Hovedkunnskapen har nok kommet gjennom, mest hjem». Flere av informantene belyser at de skulle ønske de

hadde fått enda mer kunnskap om temaet gjennom barne- og ungdomskolen: «Jeg merker jo selv på min skole at jeg gjerne skulle hatt en litt annen seksualundervisning enn det vi hadde» (Frøy).

4.1.2 Forventninger til barnevernspedagogutdanningens kunnskapsbidrag

Det at informantene ikke hadde noe særlig med kunnskap om temaet i forkant av studiet, hindret dem ikke i å ha høye forventninger til å tilegne seg kunnskap om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner gjennom barnevernspedagogutdanningen. Det kan være ulike grunner for at informantene hadde disse høye forventningene, men forventninger kan påvirkes av konteksten, studieretningen, kunnskap om omfang og alvorlighet og kunnskap om arbeidsoppgavene en barnevernspedagog har. De informantene som hadde kunnskap om at seksuelle overgrep i nære relasjoner var et alvorlig og hyppig tema i barnevernstjenesten, hadde høyere forventninger til å tilegne seg kunnskap om temaet. Nikita beskriver sine forventninger på denne måten: «Jeg hadde veldig store forventninger til det, men jeg reagerte litt på hvor lite det faktisk var.» Mika har en forklaring på hvorfor hun tror forventningene til å tilegne seg kunnskap om temaet var så høye:

Jeg tror det er mange som ikke jobber i barneverntjenesten og som ikke har erfaring med det, gjerne vil tro at det er på (...) alvorlige saker derav seksuelle overgrep og voldssaker (...) fokuset ligger, og det man jobber mye med, men det er det nødvendigvis ikke. Det gjør jo og at man forventer at man skal lære mye om vold og seksuelle overgrep, og hva det gjør og vokse opp med det og hvilke ettervirkninger, og i forhold til avdekking og hvordan vi hjelper de, vil bli en forventning man har da.

For Kim var det kunnskapen og arbeidet i feltet som påvirket forventningene hen hadde til studiet:

Ja, jeg tenker egentlig det er ganske viktig å kunne noe om når enn skal ut i feltet. Og jeg har hele tiden tenkt at jeg vil jobbe i barnevernet, så da er jo det ganske relevant. Så det er en kunnskap jeg hadde lyst å kunne mer om. Jeg hadde forventning om å få kunnskap om det.

For noen av informantene var det spesielt avdekking som gikk igjen, når det kom til temaer de forventet å lære meg om: «Jeg hadde jo forventet å lære noe om hvordan vi avdekker litt mer og hvordan vi snakker om dette med seksuelle overgrep» (Frøy). For Mika var det nok en forventning om at en ville gå litt mer i dybden når det kom til seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. For hen ble det for overordnet:

Jeg tror kanskje det for min del blir litt overordnet, at man kanskje gjerne mister litt den der, den psykologiske delen av det og hvilke konsekvenser det får, både fysisk og psykisk. For å på en måte forstå hvordan det er å være den personen som blir utsatt for det. For jeg tror at jo mindre kunnskap vi har om det, jo mindre vil vi være egnet til å møte disse barna da.

For noen av informantene resulterte de høye forventningene til studiets bidrag på temaet, og det opplevde manglende fokuset på temaet, til at de ikke trodde at temaet var så aktuelt i arbeidslivet. En av informantene hadde hatt høye forventninger til å tilegne seg kunnskap om temaet, fordi hen visste at det var et problem i samfunnet og at det var en av barnevernstjenestens arbeidsoppgaver å beskytte disse barna. Det manglende fokuset på temaet resulterte i at hen ikke trodde det ville skje i arbeidslivet i særlig stor grad. Dette gjorde også at denne informanten følte seg mindre klar til å arbeide med temaet:

Det er egentlig på en måte så lite snakk om, at det var ikke en sånn ting en tenkte enn kom til å komme så mye bort i, det ble litt sånn fjernt. Så når jeg begynte med det så tenkte jeg at det skjer ikke, men det gjør jo det. Jeg ble overrasket over hvor vanlig det var når jeg startet i jobben. Jeg følte meg veldig lite klar for jobben egentlig når jeg begynte i den, jeg følte ikke jeg hadde nok kompetansen til å begynne i den jobben egentlig. (Kim)

4.2 Barnevernspedagogutdanningens bidrag til kunnskap

4.2.1 Manglende undervisning

Gjennom funnene blir det belyst at informantene savnet flere forelesning om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Flere av informantene kan ikke huske å ha hatt noe særlig forelesning om temaet:

Sånn så jeg husker det, så hadde vi ikke så veldig mye forelesninger om det. Vi var vel innom, men jeg vett ikke om det var så mye overgrep, var mer sånn kjønnsmessig sånn hva man føler på selv, eller hva ungdommen føler på. Ikke så mye overgrep som jeg husker. (Jo)

Flere av informantene husker ikke at det var et tema de hadde noe om. De belyser også at de deltok på nesten alle forelesningene, så de tror heller ikke at det er begrunnelsen for at de ikke husker å ha hatt noe om temaet. Kim forklarer det på denne måten: «Sånn som jeg husker så synes var det egentlig litt lite, og jeg møtte i alle forelesninger, så det ligger ikke på det heller». Det kommer tydelig frem blant nesten alle informantene at de

ikke opplevde undervisningen om temaet som tilstrekkelig. På spørsmålet om forelesningen på temaet var tilstrekkelig, svarer en av informantene følgende: «Nei, det kan jeg vel blankt si nei på. (Ier). Ikke meningen å henge ut universitetet sånn, men jeg synes ikke det var tilstrekkelig, nei» (Jo). Alle utenom en informant svarer blankt nei på dette spørsmålet om tilstrekkelighet. En av informantene savnet mer dybde i ulike temaer for at forelesningen på temaet skulle være tilstrekkelig:

Jeg ville gjerne ha gått enda mer i dybden i selve barnesamtalen, for det jeg tenker er det viktigste når du jobber i barneverntjenesten og når du skal avdekke og snakke om seksuelle overgrep, det er hvordan du snakker med barna om det. Vi fikk veldig mye informasjon om tema, men gjerne ikke om hvordan den barnesamtalen kom til å gå for seg. (Frøy)

Det at det må prioriteres å settes av mer tid til undervisning om temaet seksuelle overgrep av barn, er alle informantene enige i. Hvor mye tid som bør settes av, er ikke alle informantene enige om. Noen mener det er vanskelig å si noe om eksakt hvor mye tid som bør settes av til temaet. Mika er blant en av dem som synes det er vanskelig å si noe om dette:

Åh, det er veldig vanskelig å svare på da, fordi at alt man lærer er jo viktig, sant. Også tenker jeg at, jeg tenker hvert fall at det krever på en måte mye plass, uten at jeg skal si noe eksakt. Det handler for min del om at de sakene man ofte kommer i som handler om vold og seksuelle overgrep ofte er veldig komplekse, og jeg tror også at det krever at man ser på for eksempel seksuelle overgrep både individuelt, men også at man på en måte hele tiden gjerne har seksuelle overgrep og vold som en rød tråd opp imot de andre tingene man lærer om, som for eksempel, nettverket.

Samtidig påpeker Mika: «Jeg tenker jo at det burde tatt så mye plass at alle husker det». Hun er en av dem som ikke husker å ha hatt noe særlig om temaet på studiet. Frøy er en av dem som har litt mer konkrete tanker rundt hvor mye tid som burde vært satt av til undervisning på temaet:

Jeg tenker at tre måneder hvert fall, hvor det hadde vært tungt fokus på det med seksuelle overgrep, vold, seksualitet, ehm det og snakk om seksualitet, og hvordan du snakker om seksualitet. Hatt en litt større bolk rundt det, men kanskje en muntlig eksamen på slutten eller en oppgave/ arbeidskrav.

4.2.2 Utdannelsens bidrag til kunnskap, tilstrekkelig til arbeidet i barnevernstjenesten?

Selv om alle informantene mente at det var satt av for lite tid til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, var jeg fremdeles nysgjerrig på om de følte at den

kunnskapen de hadde tilegnet seg var tilstrekkelig. Alle informantene er den dag i dag i arbeid og har gjort seg opp en tanke om kunnskapen de tilegnet seg gjennom studiet var god nok for arbeidet som møtte dem ute i feltet. Det kommer frem at opplevelsen av hva som er tilstrekkelig er ulikt for de ulike informantene. Noen av informantene mener også det er vanskelig å si hva som egentlig er tilstrekkelig kunnskap, og at man alltid skulle hatt litt mer. Sett bort fra det, har alle informantene en klar formening om at studiet ikke dekker dette temaet godt nok. Tanken bak dette var å finne ut om informantene følte at kunnskapen rustet dem til arbeidet i barnevernstjenesten, når det kom til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Til dette svarer Nikita følgende: «Ikke i den graden jeg skulle ønske». For en av informantene er ikke saker som omhandler seksuelle overgrep av barn det hen jobber mest med. Jo har likevel en klar formening på spørsmålet om studiet har rustet hen til arbeidet i barnevernstjenesten:

Når skal det sies at jeg arbeider ikke så mye med barn som er utsatt for seksuelle overgrep. Jeg har ikke vært borti det mens jeg har vært her. Men sånn i forhold til hvis jeg hadde vært borti det, så vil jeg si at jeg ikke hadde vært rustet til for det fra studiet sin del.

Flere av dem forteller også om viktigheten av å aktivt søke kunnskap selv, og at flere av dem føler seg tryggere i saker som omhandler seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner nå, enn rett etter studiet. En av informantene påpekte at du starter en helt ny læringsfase når du kommer i feltet:

Du begynner en helt ny læringsfase med en gang du kommer ut i jobben, hvordan du egentlig går frem, hvordan rutinene er. Men jeg tror nok og folk jeg har snakket med, føler at når du begynne i barneverntjenesten, så lure du på «har du egentlig studert i det hele tatt», og det er det samme med dette tema her, at du kan litt, men du sko gjerne alltid hatt litt ekstra. Det blir jo veldig teoretisk gjennom studiet, så får du ikke helt vite hvordan det fungerer i praksis. (Frøy)

Det å være usikker i starten, og å føle at kunnskapen ikke er tilstrekkelig, går igjen hos flere av informantene. Så viser det seg at arbeidsplassen spiller en stor rolle i opplevelsen av tilstrekkelig kunnskap. Veiledningen og støtten informantene får fra arbeidsplassen bidrar til at informantene føler seg mer rustet. Det å kunne få støtte og muligheten til å drøfte vanskelige saker med fagleder, eller andre på arbeidsplassen, er en trygghet. Det bidrar til at flere av informantene føler seg mer rustet nå, åtte måneder til to år etter at de startet i jobben. En av informantene forklarer det på denne måten når

hen får spørsmål om hen føler at kunnskapen hen sitter med i dag er tilstrekkelig, når det kommer til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner:

Jeg tror det blir ett litt sånn delt svar, fordi mange ganger kan jeg føle meg trygg i det jeg gjør og mange ganger kan jeg føle meg utrygg i det jeg gjør. (...) Men jeg føler jo at jeg er mye mer rustet nå enn det jeg var når jeg va nyutdannet, og når jeg får en bekymringsmelding som er bekymring knyttet til seksuelle overgrep, så føler jeg meg kompetent til å stå i det, samtidig som det er så komplekst at jeg vet også at det kan være faktorer i en sak som gjør meg utrygg, og som gjør at jeg trenger på en måte veiledning eller støtte eller trenger å drøfte det med andre da. (Mika)

Nikita føler det litt annerledes, og hen har et litt annet svar på spørsmålet:

På et lavterskels nivå, ja. Men hadde jeg havnet bort i en sakt som jevnlig var inn og ut av barnehuset da, så tror jeg ikke at jeg hadde kommet til og klart det med den kompetansen jeg har per i dag.

For en av informantene, er spørsmålet om tilstrekkelighet også litt vanskelig å svare på. Selv om ikke kunnskapen om akkurat seksuelle overgrep var tilstrekkelig, så kan kunnskapen fra en del andre temaer brukes i saker som omhandler seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner:

Sånn når man begynner å jobbe her, så syns jeg egentlig det er et vanskelig spørsmål fordi at. (...) Sånn sett så tenker jeg at det ikke er tilstrekkelig, samtidig som jeg tenker at man lærer mye annet som kan brukes inn å mot seksuelle overgrep. For eksempel dette her med å snakke med barn, snakke om sensitive tema, disse type tingene vil du jo kunne bruke inn mot seksuelle overgrep. Så jeg tror på en måte at man må ser mer helhetlig på det. Selv om man på en måte ikke har lært veldig mye om seksuelle overgrep. (Mika)

For å få belyst om informantene opplevde kunnskapen de tilegnet seg gjennom studiet som tilstrekkelig, fikk de også spørsmålet om hvem de føler sitter på ansvaret om å lære barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Alle informantene var enige om at ansvaret lå på studiet, da det var deres ansvar å ruste studentene for det arbeidet de hadde i vente. Samtidig var det noen informanter som mente at studiet alene ikke ville kunne forberede studentene helt på arbeidslivet. Flere av informantene belyste at du ikke bare kan lese deg til å bli en god barnevernspedagog. Det kreves også praksis og gjentatt øving for å bli god i saker, også saker som handler om seksuelle overgrep i nære relasjoner. Selv om alle informantene var enige om at det var studiet sitt ansvar, så mente flere av dem at studiet ikke tok dette ansvaret: «Studiet burde, men gjør det ikke» (Nikita).

Informantene sitter i dette intervjuet med en tanke om at det er studiets ansvar å gi barnevernspedagoger kunnskap om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner. På samme tid er det flere av informantene som mener at studiet ikke tar dette ansvaret, da det ikke er avsatt nok tid til temaet.

4.2.3 Endringer i utdannelsen

Mange av informantene mente at kunnskapen de tilegnet seg gjennom studiet ikke var tilstrekkelig. De hadde tydelige meninger og tanker om hva som skulle til for at fremtidige barnevernspedagoger skulle få tilstrekkelig kunnskap gjennom studiet. Det som gikk mest igjen i intervjuene, var tid. Flere av informantene mente at det burde bli satt av mer tid, og at det burde vært større fokus på seksuelle overgrep av barn: «Mer fokus på det. Tenker at studieforløpet vårt var ganske lett, og vi hadde veldig mye fri, så de kunne fylt opp med de temaene de viste vi kom til å komme borti» (Kim).

Noen av informantene mente at mer praksis inn i studiet, samtidig med økt fokus på seksuelle overgrep, ville ha gjort utdanningen enda bedre. Det gjelder ikke bare innenfor temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, men også generelt. De belyser igjen at temaet seksuelle overgrep av barn er et så komplekst og vanskelig tema, og ingen saker er like. Det gjør det vanskelig å lese seg til god nok kunnskap og kompetanse. Det kreves en kombinasjon mellom teori og praksis.

jeg skulle gjerne håpt at alle fikk den der litt mer den praksis nærvær, erfaringen som jeg var så heldig at jeg fikk. For det er jo noe helt annet å ha teorien og faktisk være ute i feltet, for det er så ubehagelig. (Frøy)

Det er flere av informantene som savner mer praksisorientert læring, da de opplever at mye av barnevernsstudiet er veldig teoretisk. Samtidig påpeker de at å jobbe med mennesker kan du ikke lese deg til, det må erfares. Frøy er blant dem som flere ganger påpeker at hennes kunnskap rundt temaet er mye takket være praksisplassen, og at hun skulle ønske alle fikk praksis trening på dette temaet. Det blir belyst at du ikke kan lese deg til de reaksjonene du får når du står i en vond situasjon. Det må føles på kroppen. Samtidig belyser noen av informantene at mer rollespill kunne vært en god læremåte: «Hatt noe skuespill då, og hadde noen forskjellige tema du sko gått gjennom» (Nikita).

Informantene er enige om at for å få tilstrekkelig kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner gjennom studiet, så krever det at studiet endrer

opplegget rundt dette temaet. Det krever økt fokus på temaet og flere studietimer tilegnet temaet. Dette vil kunne gi mer kunnskap enn de selv opplevde å få gjennom studiet. Flere mener det er nødvendig å tilegne seg mer kunnskap om dette temaet gjennom studiet. Det kreves en endring i studiet for å oppnå dette:

jeg tror man trenger at det er større fokusområdet. Også tror jeg veldig på dette her med at, man trenger en form for erfaring eller praksisbasert læring i form av at det vil være veldig vanskelig og bare lese det når du ikke har noe erfaring fra det. Så det å på en måte ta i bruk verktøy da, om det da for eksempel er at man er ute i praksis eller at det for eksempel er erfaringskonsulenter som kommer og forteller som du kan stille spørsmål som har opplevd det. Så tror jeg at man vil kunne få en mye større forståelse for det uten å ha jobbet med det. (Mika)

4.2.4 Ønske om mer kunnskap

Etter å ha fullført barnevernsutdanningen og vært i barneverntjenesten en stund, har informantene ulike tanker om hvilken kunnskap de mangler i dag for å kunne forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i størst mulig grad. En ting de alle er enige om, er at de ikke er ferdig utlært enda, og at de aldri vil få nok kunnskap om dette temaet. For en av informantene er det konsekvensene og skadene barna får av å leve med seksuelle overgrep i nære relasjoner, som er temaet hen ønsker mer kunnskap om for å bedre kunne avdekke seksuelle overgrep: «(...) Dette her med traumer og denne biten som går på skadevirkningen av det, og gå mer i dybden på det. Det er kanskje kunnskap som er på et veldig generelt nivå nå» (Mika). Frøy ønsker bare å kunne enda mer om hvordan hen kan avdekke: «Hvordan du enda bedre kan avdekke og forebygge seksuelle overgrep».

Det er ikke bare Frøy som skulle ønske hen hadde mer kunnskap om hvordan man enda bedre kan avdekke. Det nevnes av flere av informantene. På samme tid forteller de at det å generelt ha mer kunnskap om temaet, vil trolig kunne bidra til både mer forebygging og avdekking. Da er det spesielt kunnskap om det å samtale med barn og foreldre om dette temaet, som er det området informantene føler de trenger enda mer kunnskap om nå for å kunne avdekke flere seksuelle overgrep i nære relasjoner: «Det å snakke med barn og ungdom og dere foreldre mer om temaet. For du har grunn kunnskapen om temaet generelt, men mer hvordan stille de riktige spørsmålene, hvordan reflektere med foreldrene over det, og trygge dem på en måte» (Nikita). En av informantene sier at hen tror at hvis hen og andre studenter hadde fått mer kunnskap generelt om seksuelle overgrep av barn, så ville det ha hevet kunnskap

barnevernstjenesten hadde om temaet ute i feltet. Dette kunne ha resultert i mer avdekking: «Jeg tror at å økt fokus på temaet, hadde bidratt til barnevernstjenesten hadde høyere kompetanse på temaet, det ville styrket barnevernet, og dette kunne ha ført til at flere saker ble avdekket» (Jo).

4.3 Fokuset i barnevernstjenesten

For å få innsikt i hva arbeidsplassen til informantene gjør for å opprettholde kunnskapen til informantene, ønsket jeg å høre med informantene hvordan de opplevde at fokuset på temaet var på arbeidsplassen. Noen av funnene overrasket meg, da et par av informantene fortalte at de ikke hadde så mye fokus på temaet på arbeidsplassen: «Sånn all over, nei. Det er kun når du faktisk sitt med en sak og har den veiledningen med fagleder» (Nikita). En av informantene fortalte at selv om det ikke var et tema, så hadde de rutiner når en sak dukket opp:

Når er det litt sånn i barnevernstjenesten, at det ikke er et «tema», holdt jeg på å si, men vi har våre rutiner, vi har et opplegg, der vi har tilgang på mye informasjon. Og hver gang en sånn sak kommer opp så drøfter vi det med hverandre, vi drøfter det med politiet og samarbeider med skolen, så vi har på en måte gode former for å drøfte hver enkelt sak og tilegne deg informasjon og kunnskap vi trenger selv. Men selvfølgelig så er det et tema som ikke alltid kommer opp, og det er ubehagelig og ta i og det er ikke noe vi snakker om til daglig. (Frøy)

En informant forteller at det alltid kan være mer fokus, men at det finnes mange i tjenesten som sitter på en del kompetanse:

Jeg opplever at det alltid kan være mer fokus på det, samtidig som vi er en arbeidsplass som har, psykolog i tjenesten, som vi bruker til fag drøfter og som også er veldig kompetent på for eksempel seksuelle overgrep (...).I tillegg til at vi hele tiden forholder oss til avdelingsleder når vi drøfter sak som gjerne har mye erfaring da. (Mika)

Det er ulik praksis på de ulike arbeidsplassene rundt hva de gjør for å opprettholde kunnskapen. Flere belyser derimot at de har fagdager. Noen har også fokus på videreutdanning og kurs. Samtidig er det ens eget ansvar å få den kunnskapen og kompetansen som er nødvendig:

Mye drøfting. Har hatt noen fagdager på det også blir vi tilbudt kurs. Også er vi så heldige at vi får ofte Kvello på besøk, der blant annet overgrep er et tema. også har vi ett veldig fint opplegg med veiledere. Så alle har på en måte

veiledere som skal hjelpe deg i de tematikkene du har, så vi har et veldig fint opplegg sånn sett i forhold til kunnskap. Men det er også et eget ansvar hvis du vil utvikle deg i jobben, så kan du ta kurs. (Frøy)

Likevel mener flere av informantene at arbeidsplassens fokus heller ikke er tilstrekkelig. Det kreves en spesiell egeninnsats for å få den kunnskapen som er nødvendig. Spesielt en av informantene belyser dette tydelig:

Det viktigste jeg vil trekke frem er at vi har for lite kompetanse i studiet, og kanskje og i arbeidslivet, det tror jeg ikke er en hemmelighet, men tenker at vi nesten er nødt til å gjøre en egen innsats for å kunne få nok kompetanse selv. Det er litt dumt at vi er nødt til å gå så hardt inn i egen studie for å faktisk kunne gjøre det. (Nikita)

4.4 Samfunnsansvar, forebygging og avdekking

4.4.1 Mer kunnskap, mer avdekking?

Informantene forklarer at forebygging og avdekking av seksuelle overgrep av barn er komplekst og utfordrende. De er alle enige i at barnevernspedagoger spiller en viktig rolle i forebygging og avdekking av seksuelle overgrep av barn, og at barnevernspedagogers kunnskap om temaet vil bidra til økt forebygging og avdekking. Økt kunnskap rundt temaet blant barnevernspedagoger alene, er de derimot enige i at ikke vil løse problemet. Det er mer et samfunnsansvar:

Jeg tenker at det er veldig sammensatt, også tenker jeg at alle som er med barn og som jobber med barn har ett ansvar for avdekkingen, om det så er foreldre, til barnehageansatte, til skoleansatte, til barneverntjenesten, politiet, legevakt, alle har ett ansvar og vi er en av de så har ett ansvar, så jo mer kompetanse vi tilegner oss og jo mer trygge vi blir på å ta de samtale å stå i det, så tror jeg det vil kunne gjøre en forskjell ja, samtidig som jeg tror at vi ikke er alene om det ansvaret da. (Mika)

Denne informanten belyser at det ikke bare er økt kunnskap hos barnevernspedagoger som er nødvendig for mer forebygging og avdekking av seksuelle overgrep i nære relasjoner. Det er også flere faktorer som spiller inn. Flere av informantene utdyper at dette med samfunnsansvar innebærer at fokuset ikke bare må være på barnevernspedagogutdanningen, men at fremtidige barnevernspedagoger og resten av samfunnet må få kunnskap mye mer kunnskap om temaet:

Vi må ha større fokus på det i studiet, men ikke bare i studiet, men i dagliglivet generelt, gjennom oppveksten, og barneungdomskolen og videregående. Det er alt for lite over alt. Det er et samfunnsansvar. (Nikita)

Det blir også nevnt av informantene at ressurser og videreutdanning er nødvendig for å kunne forebygge og avdekke seksuelle overgrep:

Tenker absolutt mer tid, mere resurser og videreutdanning. Vi skal all jobb med mennesker, men vi går ulike retninger, for dem som gjerne ikke er like komfortable med det, med en gang, de trenger ikke ta den videreutdanningen. Men de som har et stort ønske om å jobb med den problemstillingen kan ta den videreutdanningen. (Nikita)

En av informantene forteller at det manglende fokuset på temaet gjennom studiet bidrar til manglende kunnskap hos barnevernspedagoger. Ifølge denne informanten resulterer dette i at kompetansen i barnevernstjenesten ikke er tilstrekkelig. Hen belyser også at dette skyldes manglende ressurser i både utdanningen og barnevernstjenesten:

Jeg tror at mangel på ressurser på både universitetet og i barneverntjenesten bidrar til manglende kunnskap på dette feltet, som gjør at dette med avdekking blir vanskelig (...).Jeg tror at det å øke kunnskapen gjennom studiet, ville bidratt til å avdekke mer. Men da må selvfølgelig ressursene være til stede. (Kim)

Det er tydelig at flere av informantene mener at det med forebygging og avdekking er komplekst og vanskelig, men at det absolutt er viktig. At man må ha kunnskap om barrierene som ligger i veien for avdekking, blir også belyst. Dette kan være barrierer hos barnet, men også i samfunnet. Desto mer kunnskap samfunnet har om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner og hva som står i veien for det, desto bedre er det. Det er jo ifølge flere av informantene et samfunnsansvar:

«Jeg tror man trenger at det er større fokusområdet, og jeg tror man trenger større kunnskap om for eksempel barrierer for avdekking. Da tenker jeg både når det kommer til barrierer som ligger hos barnet og i samfunnet og hos kontaktpersonen i seg selv, eller barnevernspedagogen for å kunne forstå det mer sammensatt da. (Mika)

I funnene kommer det frem at man er avhengig av at samfunnet engasjerer seg i problemstillingen seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, for at man skal kunne få de ressursene som er nødvendige for å bekjempe problemet.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet vil jeg drøfte funnene fra datamaterialet som ble presentert i kapittel fire. Dette vil jeg drøfte i lys av teori og tidligere forskning. Slik vil jeg belyse problemstillingen: «Hvilken kunnskap og erfaringer har nyutdannede barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner etter å ha fullført barnevernspedagogutdanningen?» Ved å vise hvordan jeg bruker tidligere forskning og teori i drøftingen av funnene, gir jeg leseren en bedre mulighet til å vurdere kvaliteten av dette forskningsprosjektet. Jeg vil først drøfte forventninger til barnevernspedagogutdanningen og hvorfor disse oppstår. Deretter drøfter jeg manglende undervisning om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner og manglende praksiskunnskap i barnevernspedagogutdanningen. Så vil jeg drøfte kunnskapen etter utdanningen og kompetansen i barnevernstjenesten, og om det å heve kompetansekravet er løsningen på problemet. Avslutningsvis drøfter jeg samfunnsansvaret og forebygging mot seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner.

5.1 Forventninger, kunnskap og barnevernspedagogutdanningen

Gjennom dette forskningsprosjektet kom det frem at ingen av informantene hadde noe spesielt mye kunnskap om seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. De hadde det som de refererer til som allmennkunnskap. De visste at det var ulovlig, straffbart, tabubelagt og skadelig, men ikke noe mer enn det. Det de alle hadde, var høye forventninger om å tilegne seg kunnskap om dette temaet. Jeg ønsker å reflektere litt over hvor disse forventningene kommer fra, da jeg tror at forventninger kan gjøre fallhøyden større. Har man ikke forventninger, vil man gjerne ikke bli like skuffet. Har man ikke forventninger om å tilegne seg kunnskap om et tema, så vil man kanskje ikke ha følelsen av å ikke ha tilegnet seg noe nok kunnskap heller.

Når jeg som forsker har valgt et sosialkonstruktivistisk vitenskapsteoretisk grunnlag, så er det antakelig å tro at den kunnskapen informantene satt med og forventningene de hadde, er formet av de sosiale omgivelsene og konstruksjonene informantene har vokst opp i. Ifølge sosialkonstruktivismen, er mennesket et produkt av sin personlige og kulturelle historie og sosiale omgivelser. Relasjonene mellom individer skaper de subjektive erfaringers «indre verden». De tilsynelatende sosialkonstruktivistiske teoretikerne mener at psykologiske fenomener som «tanker», «emosjoner» og «selvet»

ikke er naturgitte, men de er skapte gjennom kontakt og kommunikasjon mennesker imellom (Shotter, 1993). Et sosialkonstruksjonistisk perspektiv innebærer at tro og forventninger skaper sosiale realiteter (Manger & Wormnes, 2015). Det er her jeg tror at tanken om å lære en del om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner har oppstått. Forventningene studentene har blir en realitet for dem, og det blir en selvfølge at temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner er et tema de vil lære massevis om. Alle informantene har vokst opp rundt samme årstall, studert omtrent på samme tid og vokst opp i det «samme» samfunnet. De har alle gått på norsk skole og vokst opp med noen av de samme kulturelle verdiene, som har bidratt til å forme og påvirke deres kunnskap og forventninger. På denne måten kan vi kanskje forstå at de alle hadde høye forventninger om å tilegne seg kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Alle hadde kunnskap og forståelse av barnevernets samfunnsmandat som er å ta beslutninger som sikrer at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg, beskyttelse og tid. De sikrer også at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår (lov om barneverntjenester av 1992). Denne kunnskapen bidrar naturligvis til å skape forventninger om å tilegne seg kunnskap om temaet.

Det er også mulig å anta at barnevernspedagogutdanningens formål og læringsutbytte bidrar til å skape forventninger til å tilegne seg kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning (2019) sier at studentene skal ha bred kunnskap om seksuelle overgrep, både årsaksforhold, konsekvenser, forebygging og kunnskap til å kommunisere og samarbeide med disse barna og foreldrene. Dette vil bidra til å skape en forventning om å tilegne seg en del kunnskap om dette temaet. Flere av informantene i denne oppgaven hadde god kunnskap om hva barnevernspedagogstudiet innebar. De hadde også en viss kunnskap om barnevernspedagogers arbeidsoppgaver i ulike tjenester. Det er gjerne ikke slik at alle setter seg like godt inn i studiets formål og læringsutbytte, men ut fra min forståelse og oppfattelse av det informantene sa, er det mulig å anta at flere av dem har hatt en viss innsikt i barnevernets arbeidsoppgaver. Deler av dette består av å avdekke og arbeide med saker som omhandler barn som er utsatt for seksuelle overgrep. Denne kunnskapen og innsikten vil naturligvis kunne forme og skape forventninger til et studieprogram. Det er viktig å være klar over at informantene i denne oppgaven var ferdige å studere i 2021 og 2022, så det er mulig at

studiet har gjort endringer siden den tid. De studentene som går ut nå kan ha en annen opplevelse eller forståelse rundt dette temaet. Slik jeg oppfatter det, etter å ha forhørt meg med forelesere og emneansvarlig på barnevernspedagogstudiet ved Universitetet i Stavanger, har det ikke skjedd noen store endringer når det kommer til fokuset, forelesninger og tid som er satt av til dette temaet. Ut fra funnene i denne studien, er det i hvert fall sikkert at studenter som starter på barnevernspedagogstudiet har forventninger om å tilegne seg kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn. Hvorfor disse forventningene oppstår, kan jeg ikke si noe om helt sikkert. Det kan derimot tenkes at dette skyldes kunnskap om hvilke arbeidsoppgaver en barnevernspedagog har, og kunnskap om barneverntjenestens samfunnsmandat.

5.1.1 Manglende undervisning og fokus på temaet

Hoveddelen av svarene og refleksjonene jeg fikk av informantene handlet om at barnevernspedagogstudiet tilbød for lite kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Flere av informantene kommenterer at undervisningen om dette temaet var fraværende, og at dette er alvorlig, ettersom de vet at de i sin profesjonelle rolle forventes å besitte kunnskap om seksuelle overgrep mot barn og samtalemotodikk. De fleste informantene har hatt noe undervisning om temaet, men mange påpeker at dette er altfor lite.

I en rapport skrevet av Øverlien og Moen (2016), som er en oppfølgingsstudie fra en rapport skrevet i 2007, om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere, kommer det frem at flere opplever å ikke ha tilstrekkelig med kunnskap om vold og seksuelle overgrep. I denne rapporten kommer det frem at mye av dette bunnet i manglende undervisning om temaet. Flere av deltakerne i denne studien hadde fått undervisning om temaet, men altfor lite. Dette samsvarer med funnene i mitt prosjekt. I rapporten bemerkes det også at vold og seksuelle overgrep mot barn og unge er på den sosiale agendaen på en mye tydeligere måte i dag enn i år 2007. Den forskningsbaserte kunnskapen har økt. Det har skjedd en utvikling i intervensjoner og behandling, og temaet har blitt mindre tabuisert. Barnevernspedagogstudentene får mer kunnskap om temaet nå enn før, noe som er en positiv utvikling. De påpeker derimot også at utdanningsinstitusjonene har en lang vei å gå for å oppfylle forventningene og det som pålegges dem gjennom de nye direktivene (Øverlien & Moen, 2016).

Jeg finner ingen oversikt over hvor mange timer eller hvor mye undervisning barnevernspedagogstudie skal sette av til temaet seksuelle overgrep av barn. Jeg tror på bakgrunn av dette at det ikke er lovpålagt et antall undervisningstimer til dette temaet. Ifølge barnevernspedagogutdanningens formål og læringsutbytte skal utdanningsinstitusjonen bidra med bred kunnskap innenfor dette feltet, slik som nevnt i forrige underkapittel. Det at informantene ikke opplever at den kunnskapen de tilegnet seg gjennom studiet er tilstrekkelig eller god nok, kan antyde at barnevernspedagogutdanningen ikke klarer å følge formålet og læringsutbyttet til studieprogrammet godt nok. På barnevernspedagogutdanningen ved Universitetet i Stavanger finnes det et emne ved navn «Komplekse tema i arbeid med utsatte barn og unge», som i emnebeskrivelsen belyser at studentene skal ha kunnskap om hvordan komplekse problemområder som vold, overgrep, omsorgssvikt, rus og psykisk helse påvirker barns oppvekst og barndom. Dette belyser at utdanningsinstitusjonen har temaet i undervisningsopplegget sitt, men mye tyder på at undervisningen om temaet ikke er tilstrekkelig. Resultatene i dette forskningsprosjektet, men også funnene i undersøkelsen gjort av Øverlien og Moen (2016) og tiltaksrapporten publisert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2014-2017), indikerer en diskrepans mellom føringene for utdanningsinstitusjonene og undervisningen studentene opplever å ha fått.

Som nevnt tidligere i kunnskapsgrunnlag kapitlet, er vellykket kunnskapsoverføring ifølge Liyanage et al., (2009) når mottaker akkumulerer eller assimilerer ny kunnskap. Slik jeg tolker dette, må mottakeren ha en opplevelse av å ha tilegnet seg kunnskap de kan bruke, for at kunnskapsoverføringen skal bli sett på som vellykket. Selv om utdanningsinstitusjonene har hatt flere forelesninger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, og kommet med mer kunnskap enn informantene opplever, vil likevel ikke denne kunnskapsoverføringen være vellykket ifølge denne teorien, da mottakeren ikke sitter igjen med ny kunnskap. Det at studentene ikke sitter igjen med en opplevelse med å ha tilegnet seg nok ny kunnskap, kan skyldes flere faktorer. Det trenger ikke å være at utdanningen ikke har hatt forelesninger om temaet. Det forventes at man på universitetet er en aktiv student, som ønsker å tilegne seg kunnskap, og ikke bare en passiv mottaker som forventer å få servert all informasjon. Ifølge sosialkonstruktivismen konstrueres kunnskap i fellesskap mellom mennesker.

Kunnskapen som videreformidles gjennom forelesningen er ikke noe passiv kunnskap som overføres fra foreleser til studenter. Den skapes mellom studentene, og mellom foreleser og studenter (Manger & Wormnes, 2015; Shotter, 1993). Dette innebærer at man som student på universitetet selv må gjøre en aktiv jobb for å tilegne seg kunnskap. Dette kan en gjøre gjennom å aktivt lese teori, delta i forelesningene, stille spørsmål og være nysgjerrig. Dette er mine tanker rundt dette, men jeg tror ikke at det nødvendigvis er forelesere med for lite kunnskap eller mangel på undervisning som er den eneste grunnen til at man ikke tilegner seg nok kunnskap. Jeg tror det kan skyldes flere faktorer som både innebærer studentenes ansvar, men også faktorer som lite praksisnært forelesninger, manglende praksistrening og manglende ressurser.

5.1.2 Manglende praksistrening

Det å savne mer praksistrening, gikk igjen hos flere av informantene. «Dette er et arbeid det er vanskelig å lese seg til», mente flere av dem. En av informantene bemerket at hen hadde lært det meste om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner gjennom sin praksisplass. Hens praksisplass gikk ut på å arbeide med mennesker utsatt for seksuelle overgrep.

Ifølge forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanningen, skal praksisstudier være en sentral del av studiet. Praksisstudier bør ifølge disse retningslinjene ha et omfang på 24 uker, hvor minimum 20 uker skal være autentiske yrkessituasjoner. Dette tyder på at alle utdanningsinstitusjoner skal ha praksistrening. Det kan likevel se ut som om dette ikke er tilstrekkelig, og at forelesningene også bør være mer praksisorienterte. Det har ifølge Bufdir (2019) vært rettet kritikk i flere utredninger og artikler mot utdanningene i barnevern og sosialt arbeid, og deres relevans for arbeidet i barnevernet. Noen peker på behovet for mer forskningsbaserte, praksisnære og ferdighetsrettede utdanninger, bredere rekruttering til utdanningene, mer yrkesrelevant innhold, økte kvalitetskrav til studieopplegget og flere master- og doktorgradsstudier innen barnevern. Noe av kritikken mot utdanningene har handlet om forholdet mellom teori og praksis, hvor det har vært en bekymring for at teori generelt og forskningsmetode spesielt prioriteres på bekostning av utvikling av praktiske ferdigheter. Noe av grunnen til dette, er ifølge Bufdir (2019) at et godt samarbeid med praksisfeltet og andre praksisnære undervisningsformer som simulering og rollespill, er kostbare. De krever både tid og menneskelige ressurser, herunder vilje og økonomisk

evne fra utdanningsinstitusjonenes side. Midlene til de enkelte fagfeltene i Norge fordeles etter en vurdering av behovet for utstyr (f.eks. laboratorium), undervisning i små klasser for å trene på kliniske ferdigheter eller andre aktiviteter som er forbundet med høye kostnader. Studier som for eksempel samfunnsvitenskapelige fag foregår ofte i store forelesningssaler med mange studenter. De har på bakgrunn av dette en lavere finansiering enn for eksempel medisin og arkitektur. Bachelor i sosialt arbeid er plassert i den laveste finansieringskategorien, mens bachelor i barnevern er plassert ett hakk høyere. Dette bidrar til å begrense utdanningsinstitusjonens muligheter til å tilby praksisnær undervisning som gir studentene kliniske ferdigheter for å arbeide med barn og unge og deres familier (Bufdir, 2019). Dette med ressurser og dens betydning for kvaliteten i undervisningen, drøftes nærmere i kapittel 5.3.2. Det er antakelig å tro at mer praksistrening og praksisnær undervisning hadde resultert i at studentene fikk mer kompetanse og kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, i hvert fall hvis det var rettet mot temaet.

5.1.3 Utdanningens ansvar

Funnene i dette prosjektet indikerer at studentene mener at det er studiets ansvar å tilegne dem den kompetansen som er nødvendig for å mestre arbeidsoppgavene som de møter i arbeidslivet. Informantene er alle enige i at det er barnevernspedagogstudiets ansvar å ruste dem til arbeidet i barnevernstjenesten.

Ifølge Bufdir (2022) ligger hovedansvaret for den profesjonelle yrkeskvalifiseringen på utdanningsinstitusjonen. Dette innebærer at utdanningsinstitusjonen har ansvar for den formelle akademiske kompetansen studenten tar med seg inn i yrkeslivet. Ifølge NOU 2017:12 er det en forutsetning at studenter på de relevante utdanningene lærer om tegn på at et barn blir utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt, hvordan slike barn skal følges opp, samt om temaer som samtaler med barn, regelverk, samarbeid med andre tjenester og sikkerhetsarbeid. Hvis målet er at tjenesten skal ha kunnskap og kompetanse til å kunne forebygge, avdekke og forhindre vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt, må studentene kunne disse temaene.

En kompetansestrategi (2018-2024) som er skrevet for det kommunale barnevernet sier det på denne måten: «Gode utdanninger er nødvendige for å sikre riktig kompetanse i

utrednings- og tiltaksarbeidet i barnevernet. I dag er ikke utdanningstilbudet godt nok» (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 13).

Det er tydelig at rapporter og teorien legger ansvaret på utdanningsinstitusjonen når det kommer til å gi fremtidige yrkesutøvere innenfor barnevernstjenesten tilstrekkelig kunnskap. Slik jeg oppfatter det, samsvarer det ikke med de ulike funnene som blir gjort. Slik jeg ser det, er det et behov for en endring i utdanningsinstitusjonene når det kommer til temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner.

5.2 Kunnskap etter utdanning og kompetansen i barnevernstjenesten

De fleste av informantene forteller at det meste de kan om temaet og kompleksiteten rundt temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, har de lært gjennom arbeidet. En av informantene påpekte at: «Du begynner en helt ny læringsfase med en gang du kommer ut i jobben, hvordan du egentlig går frem, hvordan rutinene er». Selv om de ikke har mange år i barnevernstjenesten, har hovedvekten av kunnskap kommet gjennom arbeidet. Flere av dem kjenner likevel ikke på tilstrekkelig kunnskap enda. Så hvilke muligheter har nyutdannede barnevernspedagoger til å tilegne seg kunnskap etter barnevernpedagogutdanningen?

Barnevernet er avhengig av tillit og legitimitet for å kunne ivareta sitt samfunnsoppdrag på en god måte. For å opprettholde denne tilliten i samfunnet er barnevernets viktigste ressurs motivasjonen og kunnskapen til de som jobber i tjenestene (Prop. 133 L (2020-2021)). Det som kan svekke tilliten og legitimiteten til barnevernet, er mangel på kunnskap og kritikk.

Internasjonal kritikk gjennom demonstrasjoner i flere europeiske land og behandling av saker i Den Europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), har bidratt til å sette i gang en del endringer når det kommer til kunnskapen i barnevernet om mulighetene for å tilegne seg kunnskap etter barnevernsutdanningen (Prop. 133 L (2020-2021)). Disse sakene har også spilt en viktig rolle i den nye barnevernsloven og forarbeidene til loven. I Prop. 133 L (2020-2021) foreslo departementet å innføre krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning for institusjonsledere og ansatte i det kommunale barnevernet med lederfunksjoner, utredningsoppgaver og vedtaksmyndighet. I den nye barnevernsloven som trådte i kraft 1. januar 2023, er det spesifisert i § 2-1 a. Krav til kompetanse for barnevernstjenestens personell, at fra 1. januar 2031 skal en del personell i barnevernstjenesten ha barnevernsfaglig mastergrad eller annen relevant utdanning på tilsvarende nivå. Det kommer også frem at kompetansekravet er oppfylt av personell som har relevant bachelorutdanning, som innen 1. januar 2031 kan dokumentere minimum fire års arbeidserfaring fra barnevernet og som har gjennomført en barnevernfaglig eller annen relevant videreutdanning med minst 30 studiepoeng.

Slik jeg ser det oppfordrer barnevernsloven nyutdannede barnevernspedagoger til å ta en master etter bachelorgraden. Det finnes også flere videreutdanninger innenfor barnevern. Eksempler på videreutdanning her er: vurdering av barnets beste, juss i

barnevernsfaglig arbeid, relasjonskompetanse i barnevernet, minoritetskompetanse i barnevernet, barnevernsfaglig veiledning og barnevernsledelse. Ingen av disse videreutdanningene ser ut til å dekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i veldig stor grad, men det er videreutdanninger som kan heve kunnskapen deres. Det finnes ulike fysiske og nettbaserte kurs innenfor seksuelle overgrep i nære relasjoner, som nok er mulige for ansatte i barnevernstjenesten å ta. Ifølge Røsdal et al. (2017) har ledere i barnevernstjenesten påpekt at den viktigste formen for kompetanseutvikling blant de ansatte er opplæring og veiledning i jobbsituasjonen. Økte ressurser angis også som viktig for å oppnå bedre kompetanse. Andre viktige forhold for kompetanseutvikling, er å styrke grunnutdanningen og å bedre tilbudet av videreutdanning og mastergradsutdanning. Av mer formelle tiltak for kompetanseheving, ble lengre kompetansegivende kurs ved universiteter og høyskoler trukket fram (Røsdal et al., 2017). Gode utdanninger er nødvendige for å sikre riktig kompetanse i utrednings- og tiltaksarbeidet i barnevernet (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). I Kompetansestrategien som ble utarbeidet for det kommunale barnevern (2018-2024) ble det belyst at de utdanningstilbudene som var da ikke var gode nok. Tilbudet om etter- og videreutdanning for ansatte skulle økes (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). Det ser ut som om de har lyktes med dette, da det er flere muligheter for barnevernspedagoger til å videreutdanne seg og heve kompetansen sin.

Ingen av informantene i dette prosjektet hadde noen videreutdanning eller kurs innenfor temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Ingen av dem hadde heller fått tilbudet om det. Flere av dem hadde likevel hatt fagdager gjennom jobben, hvor seksuelle overgrep av barn var et tema. Slik jeg oppfatter det, kan mye av dette tyde på at har man et ønske om å ha mye kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, så krever det en aktiv innsats av barnevernspedagogen selv. Dette krever at du som ansatt i barnevernstjenesten eller som nyutdannet barnevernspedagog selv aktivt søker mer kunnskap i form av kurs, videreutdanning, veiledning, fagdager, etc.

5.2.1 Kunnskap og kompetanse i barnevernstjenesten

Når studentene er ferdige med sin bachelorgrad i barnevern, er de da kompetente til å arbeide med seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i barnevernstjenesten, og er kunnskapen og kompetansen i barnevernstjenesten høy nok? «På et lavterskels nivå, ja», svarer Nikita på spørsmålet om barnevernspedagogstudiet hadde rustet hen til arbeidet i barnevernstjenesten. En annen informant svarte: «sånn i forhold til hvis jeg hadde vært borti det (saker som omhandler seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner), så vil jeg si at jeg ikke hadde vært rustet til for det fra studiet sin del» (Jo).

Dette kan oppfattes som problematisk når man vet hvilke saker som kan komme til barnevernstjenesten. Selv om flere av informantene forventet flere saker på vold og seksuelle overgrep etter studiet enn det som faktisk har møtt dem i barnevernstjenesten, så tenker jeg fremdeles at det er problematisk at de ikke føler seg rustet til de sakene som faktisk dukker opp.

Ifølge Prop. 106 L (2012-2013) skal barnevernstjenesten i kommunen «ha en bemanning, kompetanse og kvalifikasjoner som er tilstrekkelig for å ivareta sine oppgaver på en forsvarlig måte» (s.130). Behovet for økt kompetanse i det kommunale barnevernet har vært et gjentakende tema i flere offentlige utredninger. NOU 2017:12 avdekket svikt i tilbudet til barn og unge som har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Det ble i utredningen påpekt at mangel på kompetanse i blant annet barnevernstjenestene var en sentral årsak til dette.

Mange ansatte i barnevernstjenesten mener selv at de ikke har nok kompetanse til å utøve sentrale kjerneoppgaver i yrket (Barne- og familiedepartementet, 2020). Det kommer frem i både tidligere forskning og rapporter at kompetansen i barnevernstjenesten er for svak. Det ser ut til at det er stor enighet om at dette skyldes mangel på kunnskap i tjenesten, og at dette skyldes at kompetansekravet er for lavt. Ifølge departementet og Bufdir, så vil innføring av kompetansekrav og videreutvikling av de barnevernsfaglige masterutdanningene øke barnevernstjenestens legitimitet og kvalitet i yrket (Barne- og familiedepartementet, 2020).

5.2.2 Er heving av kompetanse løsningen på alle problemer?

Kan løsningen på den for lave kompetansen i barnevernstjenesten og at nyutdannede barnevernspedagoger ikke opplever å få tilstrekkelig kunnskap om seksuelle overgrep av barn gjennom barnevernsstudiet, være en mastergrad? Kanskje, men jeg stiller meg litt kritisk til dette, da jeg mener det krever en økning av forelesere som er spesialiserte på temaet. Dette vil kreve at man tilegner utdanningsinstitusjonene de mulighetene og ressursene de trenger for å spesialisere forelesere innenfor dette feltet. Det krever at studiet har mulighet og kapasitet til å tilegne tema den tiden og fokuset det behøver, samt praksisorientert læring. Dette vil igjen slik jeg ser det forutsette at utdanningsinstitusjonene får ressurser og midler til å gjøre dette mulig. Dette med ressurser og samfunnets ansvar, vil bli nærmere drøftet i kapittel 5.3.2. Jeg tror ikke det bare er tilstrekkelig å kreve en mastergradutdanning, hvis ikke kvaliteten i studiet er god nok og bidrar til tilstrekkelig kunnskap. Hvis en femårig utdanning skal heve kompetansen i barnevernet, og i dette tilfellet øke kunnskapen barnevernspedagoger har om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, så må studiet fremdeles sette av tid og ressurser til dette temaet. Jeg har selv nå fullført en femårig mastergrad som er relevant for barnevernet, og jeg kan ikke si at jeg har tilegnet meg noe særlig mer relevant kunnskap når det kommer til seksuelle overgrep av barn.

Jeg tenker også mye av diskusjonen ligger på hvem sitt ansvar det er at kompetansen i barnevernet er for lav og at utdanningen ikke bidrar til tilstrekkelig kunnskap til studentene, slik at kompetansen i barnevernet heves. Man kan øke kompetansekravet til en femårig utdanning, men vil dette være nok? Det er slik jeg ser det litt for enkelt å bare sitte og si at utdanningen ikke gjør en god nok jobb. La oss som nevnt drøfte dette nærmere senere i oppgaven.

5.3 Samfunnsansvar og forebygging

5.3.1 Samfunnets forståelse av seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner påvirker forebyggingen

Denne oppgaven har en sosialkonstruksjonistisk forankring, i den forstand at «overgrep i nære relasjoner» kan anses som et sosialt fenomen, og at det dermed finnes ulike forståelser av dette fenomenet, konstruksjonen av det, og subjektene som berøres av det.

Hvordan disse forståelsene formes, bestemmes ut ifra ulike sosiale forhold og kontekster. Det jeg ønsker å belyse nå, er at vi kan ha ulike forståelser av fenomenet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner innad i det samme samfunnet, og hvor mye ressurser og midler samfunnet vier til det å arbeide mot seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Forståelsen av barnevernspedagogenes rolle oppi det hele påvirkes av den sosiale konstruksjonen av fenomenet. Den forståelsen samfunnet har av fenomenet vil kunne utvikle seg over tid.

En sosialkonstruksjonistisk tilnærming baserer seg på følgende punkter: En kritisk innstilling overfor «selvfølgelig» viten (vi kategoriserer verden for å forstå den, men denne kategoriseringen er ikke en objektiv sannhet), at vår fortolkning er historisk og kulturelt forankret, at det er en sammenheng mellom viten og sosiale prosesser (viten skapes i sosial interaksjon) og en sammenheng mellom viten og sosial handling (vår måte å forstå verden på påvirker hva vi gjør) (Jørgensen & Philips, 1999, s. 14). Det er i de senere årene blitt rettet enda større fokus mot seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner i det norske samfunnet. Det har bidratt til at vi har brukt mer ressurser på å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn. NOU 17:12 mener at økt kunnskap og kompetanse i tjenestene er ett av de viktigste målene for å styrke arbeidet med forebygging, avdekking og forhindring av vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt mot barn. Det kan ifølge den nye barnevernsloven se ut som det er blitt lagt inn en del ressurser for å heve kompetansen i barnevernstjenesten, som er et tiltak for å forebygge og avdekke seksuelle overgrep. Det har blitt et enda større fokus på temaet seksuelle overgrep i både barnehager og skole, som er et forebyggende tiltak (Glad, Øverlien, Dyb, 2010). Temaet seksuelle overgrep av barn er stadig hovedpunkt for offentlige debatter og i media. Det er formål for kampanjer og demonstrasjoner, og det har skjedd flere lovendringer og kommet nye styringsdirektiv de siste årene. Det har også skjedd en utvikling i intervensjoner og behandling, og temaet har blitt mindre tabuisert. Norske myndigheter har i de senere årene vist gjennom en rekke handlingsplaner, tiltak og programmer, at de i større grad er opptatte av å forebygge og redusere omfanget av vold og overgrep (Øverlien & Moen, 2016).

Kanskje er det samfunnsutviklingen og samfunnets forståelse av alvorligheten rundt seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, som har bidratt til økende fokus rundt temaet. Det kan tenkes at det i løpet av denne samfunnsutviklingen også har skjedd en

utvikling i forståelsen av barnevernets rolle og betydning i arbeidet mot forebygging og avdekking av seksuelle overgrep, og at man på bakgrunn av dette ønsker å heve kompetansen i barnevernet.

Min forståelse og konstruksjon av seksuelle overgrep har bidratt til å påvirke min forståelse av denne oppgaven. Det har også påvirket min opplevelse av hva informantene og teorien i denne oppgaven har bidratt med. Det at jeg opplever at barnevernspedagoger ikke har tilstrekkelig med kunnskap om dette temaet, og at mye av dette skyldes samfunnets mangel på innsats og ressurser, er basert på min forståelse av alvorligheten knyttet til temaet. Allikevel føler jeg at flere av informantene og mye av den tidligere forskningen som er gjort, støtter opp om denne påstanden og kommer med gode argumenter. Slik vi som samfunn forstår seksuelle overgrep av barn i dag, er det enda et for stort gap mellom alvorligheten og innsatsen mot å forhindre det og heve kunnskapen hos spesielt barnevernspedagoger og andre som arbeider med barn, men også i samfunnet generelt.

5.3.2 Ressurser for å heve kunnskapen og kompetansen

«Det er et samfunnsansvar» sier Nikita, som var en av informantene i dette prosjektet, på hvem sin oppgave det er å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Det er jeg helt enig i. Det å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, er et samfunnsansvar. Det er ikke bare et samfunnsansvar å heve kunnskapen i samfunnet for å avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Det er et samfunnsansvar og et politisk ansvar å passe på at barnevernspedagoger får den kunnskapen de trenger for å kunne forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner.

Barn som utsettes for seksuelle overgrep blir utsatt for store konsekvenser, men som nevnt i kapittel to, har det også store samfunnsøkonomiske konsekvenser. De økonomiske konsekvensene av seksuelle overgrep, vold og omsorgssvikt ligger på flere milliarder kroner og berører alle i samfunnet (Rasmussen & Vennemo, 2017). Rapporten skrevet av Rasmussen og Vennemo (2017) belyser at det vil være en betraktelig velferd og samfunnsøkonomisk gevinst å hente om man investerer i forebygging og rehabiliteringstiltak som virker. Slik jeg tolker det, vil det å arbeide

forebyggende på en lønnsom måte også innebære at samfunnet tilegner ressurser til å utdanne gode nok barnevernspedagoger med tilstrekkelig kunnskap. Samfunnet må også tilegne utdanningsinstitusjoner de ressursene som er nødvendige for å oppnå nettopp dette.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) publiserte i 2019 en utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet. I utredningen finner Bufdir at utdanningene som retter seg mot arbeid i barnevernet, er lavt finansiert og preget av stor variasjon. Finansiering innebærer at utdanningsinstitusjonene har færre muligheter til å undervise studentene i små grupper, gi dem tilstrekkelige kliniske ferdigheter og bli godt kjent med dem, slik at de kan vurdere skikkethet for å arbeide i barnevernet. Undervisningen foregår ofte i større forsamlinger, noe som innebærer at utdanningen blir mer teoretisk. Jeg tenker at å investere i utdanningen til barnevernspedagoger og andre utdanningsprogrammer som retter seg mot arbeid med barn, ville vært et nyttig forebyggende tiltak. Kanskje kunne utdanningspolitikken rettet enda mer ressurser til å styrke kvaliteten i barnevernspedagogutdanning, i form av å rekruttere flere forelesere som var spesialiserte på de ulike temaene. Eventuelt kunne de satt av mer ressurser til universitetet, slik at de kunne leid inn flere gjesteforelesere, eller at undervisningsstedet hadde mulighet til å undervise studentene i mindre grupper.

Gode barnevernstiltak gir først og fremst gevinster for barnet, men også for samfunnet. Det samme gjelder for kostnadene ved feil tiltak og beslutninger. Over tid vil det gi konkrete og målbare kostnader for samfunnet, som for eksempel ekstra oppfølging i skole eller sosialtjenester, helseutgifter og trygdeutbetalinger (Prop 73 L, (2016-2017), s. 26).

På bakgrunn av det jeg har belyst ovenfor, stiller jeg meg spørrende til hvordan vi som samfunn kan sitte og si at kompetansen i barnevernstjenesten er for lav, når vi ikke velger å tilegne midlene som er nødvendige for å heve kompetansen i barnevernet? Med dette sagt, mener jeg det er et samfunnsansvar å heve kompetansen i barnevernstjenesten og blant nyutdannede barnevernspedagoger, fordi det krever en endring på makronivå. Det vil slik jeg ser det ikke være tilstrekkelig å heve kompetansekravet i barnevernstjenesten hvis vi ikke gir utdanningen de midlene de trenger for å heve kvaliteten i studiet. Kun slik kan barnevernspedagogene få den kunnskapen de trenger om viktige temaer, som seksuelle overgrep av barn i nære

relasjoner. Det kreves at samfunnet ser på denne problematikken som så viktig at vi velger å rette fokuset mot det, og at politikerne tillegger dette temaet og feltet de ressursene som er nødvendige for å bekjempe seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Det er nok ikke et problem som vil forsvinne, men vi som samfunn bør i hvert fall gjøre alt vi kan for å bekjempe det. Slik jeg ser det innebærer dette at barnevernspedagoger, men også andre yrkesgrupper som arbeider tett på barn, får den kunnskapen de trenger om temaet.

Norge er et så ressurssterkt samfunn, at vi bør klare å beskytte barn enda bedre enn vi gjør i dag. Ifølge NOU 2017:12 trenger barn bedre beskyttelse. Flere saker må avdekkes tidligere, og prinsippet om barnets beste må sikre maktesløse barn tett oppfølging og effektiv hjelp til rett tid. Seksuelle overgrep av barn utgjør alvorlige folkehelseproblemer for samfunnet, og det har store omkostninger for barn og familier. Jeg vil påpeke at de som arbeider i barnevernstjenesten har et stort ansvar når det kommer til å hjelpe disse barna. Høy kompetanse om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner er essensielt for å oppnå dette. For å få til dette, må vi bruke de midlene som er nødvendige for å få så gode barnevernspedagoger som overhodet mulig. De må ha de beste forutsetningene fra studiet til å klare å håndtere det kompliserte og tøffe arbeidet som venter dem i barnevernstjenesten.

Skal man i større grad klare å forebygge og avdekke seksuelle overgrep av barn, så bør det få større prioritet hos politikere og rettsvesenet. Mye starter med det offentlige, og temaet må settes enda mer på dagsorden og i system. Konsekvensene for et barn som blir utsatt, er så ekstreme, og det koster samfunnet mer enn hva det koster å iverksette forebyggende og avdekkende tiltak.

6.0 Avslutning

Dette forskningsprosjektet søkte svar på hvilken kunnskap og erfaringer nyutdannede barnevernspedagoger har om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner etter barnevernspedagogutdanningen, og om barnevernspedagogutdanningen har rustet dem til arbeidet med seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner som møter dem i arbeidet i barnevernstjenesten. For å belyse dette ble det utført kvalitative forskningsintervju av fem nyutdannede barnevernspedagoger ved ulike barnevernstjenester. Videre ble

funnene sett i lys av tidligere forskning og utvalgte kunnskapsgrunnlag som ble presentert.

Funnene indikerer at til tross for myndighetenes fokus på å forebygge og redusere omfanget av seksuelle overgrep, virker det som undervisningen ikke er tilstrekkelig for å oppfylle de målsettinger og forutsetninger som ligger i de statlige handlings- og tiltaksplaner. Flere av de nyutdannede barnevernspedagogene i denne studien rapporterer at de ikke opplever at de har fått tilstrekkelig kunnskap, med hensyn til deres jobb og barnevernspedagogens og barnevernstjenestens samfunnsmandat. Flere av dem føler seg ikke rustet til å arbeide med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner. De bemerker likevel å ha tilegnet seg en del generell kunnskap om temaet, men de savner mer dybde i det. De kjenner alvorlighetsgraden av det og noen av konsekvensene av å leve under denne formen for barnemishandling. Informantene antyder at undervisningen om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner har mangler både i kvantitet og kontinuitet. Noen av informantene forteller at det er tilfeldig eller mer eller mindre opp til studentene, selv om man kommer ut med kunnskap om dette temaet. Alle etterlyser mer undervisning, også på det praktiske plan. Informantene belyser at dette ville ha bidratt til å øke barnevernspedagogens kunnskap rundt seksuelle overgrep av barn, slik at overgrep i større grad kan forebygges og avdekkes. Informantene opplever at dagens undervisning ikke gir tilstrekkelig kunnskap og handlingskompetanse. Dette indikerer at det er behov for en ny strategi fra utdanningsinstitusjonene, der de bør organisere sitt undervisningsopplegg systematisk og helhetlig, slik at studentene får den kompetansen de etterspør. Dette antyder at hvorvidt nyutdannede barnevernspedagoger får tilstrekkelig med kunnskap, ikke bare er barnevernspedagogen og utdanningsinstitusjonenes ansvar, men et samfunnsansvar. Det er behov for å utvide fokus for forebygging og avdekking av seksuelle overgrep mot barn til samfunnet. Det er gjort tiltak for å heve kompetansekravet i barnevernstjenesten, men det er ikke fastsatt at dette vil gi barnevernspedagogene tilstrekkelig med kunnskap, hvis det ikke tilegnes de nødvendige midlene for å sikre kvaliteten i utdanningen.

Dette prosjektet har flere begrensninger. For det første, som i alle kvalitative studier, kan ikke resultatene generaliseres på grunn av det begrensede antallet med deltakere i forskningsprosjektet. I stedet gir denne studien innsikt i personlige meninger og

erfaringer fra disse informantenes ståsted. For det andre har denne studien ikke tatt for seg ulike universiteter i landet, da alle informantene, med unntak av en, er fra samme studiested. Studien har også flertall av kvinner, så menns perspektiv blir ikke tilstrekkelig belyst.

Resultatene i dette forskningsprosjektet viser at informantene i dette prosjektet ikke opplever at utdanningen har bidratt med tilstrekkelig kunnskap om temaet. Flere av informantene kjenner på et behov for enda mer kunnskap om temaet, for å kunne gjøre en god jobb i barnevernstjenesten når det kommer til saker som omhandler seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner. Det hadde vært spennende å i enda større grad sett på om det var ulike opplevelser og tanker om studiets bidrag på de ulike utdanningsinstitusjonene, og derav hatt et par informanter fra flere ulike utdanningsinstitusjoner, for å se om det var stor variasjon blant de ulike institusjonene. Det kunne også vært spennende å ha gjort det samme forskningsprosjektet om noen år, når de første masterstudentene i barnevern er ferdig, for å se om de sitter på en annen opplevelse enn de som bare har en treårig bachelorgrad i barnevern. Har mastergraden bidratt til å gi studentene tilstrekkelig med kunnskap om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner, eller har dette temaet også forliten plass i denne mastergraden? Dette kunne vært spennende å forske videre på, og kanskje gjort prosjektet enda større enn det er i denne mastergraden. Jeg håper at resultatet er annerledes om det gjennomføres blant masterstudentene i barnevern, men jeg er ikke helt overbevist.

7.0 Litteraturliste

Aadnanes, M. (2020). *Vold mot barn og unge i nære relasjonar. Barnevernfagleg kunnskap.*

Gyldendal Akademisk: Oslo

Aakvaag, H. F. & Strøm, I. F. (2019). *Vold i oppveksten: Varige spor? En longitudinell undersøkelse av reviktimisering, helse, rus og sosiale relasjoner hos unge utsatt for vold i barndommen.* NKVTS. <https://www.nkvts.no/rapport/vold-i-oppveksten-varige-spor-en-longitudinell-undersokelse-av-reviktimisering-helse-rus-og-sosiale-relasjoner-hos-unge-utsatt-for-vold-i-barndommen/>

Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C., Perry, B. D., Dube, S. R., & Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood: A convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(3), 174–186. <https://doi.org/10.1007/s00406-005-0624-4>

Augusti, E-M. & Myhre, M. C. (2021). The Barriers and Facilitators to Abuse Disclosure and Psychosocial Support Needs in Children and Adolescents Around the Time of Disclosure. *Child Care in Practice*. Hentet fra: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13575279.2021.1902279>

Barnekonvensjonen (2003) FNs konvensjon om barnets rettigheter. Revidert oversettelse Mars 2003 m/tilleggsprotokoller. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet Hentet 23.04.23 fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Barne- og familiedepartementet (2020, mars 30). *Høring—Forslag til endringer i barnevernloven*

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing4/id2695799/>

- Barnevernloven (1992). Lov om barneverntjenester LOV-1992-07-17-100. Hentet (12.04.23) fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97?q=barnevernloven>
- Barne-, og likestillings- og inkluderingsdepartementet (2014). *En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom* (2014-2017). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf
- Barne-, og likestillingsdepartementet. (2017). *Mer kunnskap—Bedre barnevern. Kompetansestrategi for det kommunale barnevernet* (2018-2024). <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/andre-dokumenter/bfd/2021/mer-kunnskap---bedre-barnevern/id2577134/>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (Bufdir). (2019). *Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet*. (Rapport: 04/2019). <https://www2.bufdir.no/globalassets/bufdirs-kompetanseutredning-endelig.pdf>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) (2022). *Faglige anbefalinger om kompetansekrav og utdanning for kommunalt barnevern*. <https://www.bufdir.no/contentassets/ed7a489b2fbf4c808e4637c037e51450/kompetanse-og-utdanning-for-kommunalt-barnevern-anbefalinger.pdf>
- Barne-, ungdom- og familiedirektoratet (Bufdir). (u.å.). *Kompetansesatsingen*. Hentet 22. april 2023, fra <https://www.bufdir.no/prosjekter/kompetansesatsing/>
- Berger, L. & Luckmann, T. ([1966] 2015). *Den samfunnsskapte virkelighet*. Fagbokforlaget
- Bidonde, J., & Meneses, J. (2017). *The effect of interventions for children who have experienced violence in close relationships: An overview of reviews*. Folkehelseinstituttet, Department of evidence summaries in the Knowledge Centre. <https://fhi.brage.unit.no/fhi-xmlui/handle/11250/2447184>
- Borgen, G., Dyb, G., Hafstad, G. S., Jensen, T. K., Langballe, Å., Myhre, M., Nikolaisen, J. & Øverlien, C. (2011). *Seksuelle og fysiske overgrep mot barn og unge*.

- Kunnskapsstatus. Revidert 2011*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og seksuelle overgrep. Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/seksuelleogfysiskeovergrepmotbarn_kunnskapsstatus_revidert2011.pdf
- Combs, K. M., & Taussig, H. (2021). Child Welfare Workers' Knowledge, Attitudes, and Communication About Sexual Health With Youth Involved in Child Welfare. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 12(2), 327–347. <https://doi.org/10.1086/714436>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal akademisk.
- Davenport, T., & Prusak, L. (1998). Learn how valuable knowledge is acquired, created, bought and bartered [Excerpt from Davenport, Thomas H. and Prusak, Laurence. Working Knowledge: How Organisations Manage What They Know (1998)]. The Australian Library Journal, 47(3), 268–272. <https://www-tandfonline-com.ezproxy.uis.no/doi/abs/10.1080/00049670.1998.10755852>
- De, nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Fellesorganisasjonen. (2017). *Global definisjon av sosialt arbeid—FO - Din fagforening*. <https://www.fo.no/aktuelle-brosjyrer/global-definisjon-av-sosialt-arbeid>
- FN-Sambandet. (2023). *Barnekonvensjonen*. Hentet 2.10.2023 fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>
- Gergen, K. J., & Gergen, M. (2005). *Social konstruktion: Ind i samtalen*. Dansk Psykologisk Forlag

- Glad, K. A., Øverlien, C., & Dyb, G. (2010). *Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn. En kunnskapsoversikt*. NKVTS. <https://www.nkvts.no/rapport/forebygging-av-fysiske-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-en-kunnskapsoversikt/>
- Jenssen, D. (2021). *Vitenskapsteori i sosialt arbeid. Tilnæringer og normative spørsmål*. Samlaget.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt.
- Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Kirkengen, A.L. & Næss, A. B. (2016). *Hvordan krenkede barn blir syke voksne*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kojan, B. H., Nilsen, M., Storhaug, A. S., & Agerup, T. (2020). *Barnevernets arbeid med barn og unge som har erfart vold og overgrep i nære relasjoner— En litteraturstudie* (Rapportserie for sosialt arbeid, rapport Nr. 3) Hentet fra https://www.ntnu.no/documents/1272526675/1281525946/NTNU_rapportserie_3.pdf/6181dadb-ada2-8e62-e8eb-68e7ffaf00b7?t=1588875547866
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.; 3. utg). Gyldendal akademisk.
- Ling, C., Yijie, F., Yean, W., & Jun, H. (2023). Self-justification in decision-making: Chinese child welfare workers' inconsistency of perceptions and experiences matters in reporting child abuse. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13012>
- Liyanage, C., Elhag, T., Ballal, T., & Li, Q. (2009). Knowledge communication and translation – a knowledge transfer model. *Journal of Knowledge Management*, 13(3), 118–131. <https://doi.org/10.1108/13673270910962914>

- Lock, A., & Strong, T. (2014). *Sosial konstruksjonisme: Teorier og tradisjoner*. Fagbokforlaget.
- Lov om universiteter og høyskoler (2005). *Forskrift om nasjonal retningslinje for barnevernspedagogutdanning* (2019). (FOR-2005-12-01-1377). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2019-03-15-398>
- Løvgren, M., Stefansen, K., Smette, I., & Mossige, S. (2017). Barn og unges utsatthet for fysisk vold fra foreldre. Endringer i mild og grov vold fra 2007 til 2015. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 94(2), 110–124. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-02-04>
- Manger, T., & Wormnes, B. (2015, juni 13). *Slik formes vi av andres forventninger*. Psykologisk.no. <https://psykologisk.no/2015/06/slik-formes-vi-av-andres-forventninger/>
- Martin, J. (2014). “It’s Just an Image, Right?”: Practitioners’ Understanding of Child Sexual Abuse Images Online and Effects on Victims. *Child & Youth Services*, 35(2), 96–115.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0145935X.2014.924334>
- Menneskerettsloven. (1999). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett - Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse)*—Lovdata. Hentet 23. april 2023, fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Mossige, S. & Stefansen, K. (red) (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge. En selvrappporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole*. NOVA: Oslo.
- Mossige, S., & Stefansen, K. (red). (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5104>
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). (u.å.). *Vold og overgrep*. Hentet 26. april 2023, fra <https://www.nkvts.no/>

NOU 2012:5. (2012). *Bedre beskyttelse av barns utvikling: Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/>

NOU 2017:12. (2017). *Svikt og svik*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/pdfs/nou201720170012000dddpdfs.pdf>

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utgave). Universitetsforlaget.

Prop. 73 L (2016–2017). *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>

Prop. 106 L (2012–2013). *Endringer i barnevernloven*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-106-l-20122013/id720934/>

Prop. 133 L (2020–2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Prop. 12 S (2016 –2017) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) Opptappingsplan mot vold og overgrep* (2017–2021). Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdfs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>

Rasmussen, I., & Vennemo, H. (2017). Samfunnsøkonomiske konsekvenser av omsorgssvikt og vold mot barn. Rapport 2017/12.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a44ef6e251cd443396588483e97402ab/no/sveid/2.pdf>

Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg). Fagbokforlaget.

Røsdal, T., Nesje, K., Aamodt, P. O., Larsen, E., & Tellmann, S. M. (2017). Kompetanse i den kommunale barnevernstjenesten. Kompetansekartlegging og gjennomgang av relevante utdanninger. *NIFU*. 2017:28 Hentet fra: <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/bitstream/handle/11250/2487943/NIFUrapport2017-28%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sawrikar, P. (2020). Service providers' understanding of cross-cultural differences in belief of myths about child sexual abuse: Results from a program evaluation study in Australia. *Children and Youth Services Review*, 118, 105391.

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105391>

Shotter, J. (1993). *Conversational realities. Constructing life through language*. London: Sage.

<https://uk.sagepub.com/en-gb/eur/conversational-realities/book204172>

Solvang, P. K. (2020). Sosialkonstruksjonisme. I D. Jenssen, M. Kjørstad, S. Seim, & P. Tuft, *Vitenskapsteori for sosial- og helsefag*. Oslo: Gyldendal.

Straffeloven. (2005). Lov om straffeloven (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. Hentet fra

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-11#KAPITTEL_2-11

Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn*.

Universitetsforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse en innføring i kvalitative metoder* (5. utg).
Fagbokforlaget.

Unicef. (1989). The Convention of the rights of the child. Hentet 05.05.2023 fra:

<http://www.unicef.org.uk/UNICEFs-Work/Our-mission/UN-Convention/>

Wurtele, S. K. (2009). Preventing sexual abuse of children in the twenty-first century:

Preparing for challenges and opportunities. *Journal of Child Sexual Abuse*, 18, 1-18.

<https://doi.org/10.1080/10538710802584650>

Øverlien, C., & Moen, L. H. (2016). «Takk for at du spør!» *En oppfølgingsstudie om*

kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger,

grunnskolelærere og førskolelærere. NKVTS. Hentet 26. april 2023, fra

[https://www.nkvts.no/rapport/takk-for-at-du-spor-en-oppfolgingsstudie-om-kunnskap-](https://www.nkvts.no/rapport/takk-for-at-du-spor-en-oppfolgingsstudie-om-kunnskap-om-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-blant-blivende-barnevernspedagoger-grunnskolelaerere-og-forskolelaerere/)

[om-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-blant-blivende-barnevernspedagoger-](https://www.nkvts.no/rapport/takk-for-at-du-spor-en-oppfolgingsstudie-om-kunnskap-om-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-blant-blivende-barnevernspedagoger-grunnskolelaerere-og-forskolelaerere/)

[grunnskolelaerere-og-forskolelaerere/](https://www.nkvts.no/rapport/takk-for-at-du-spor-en-oppfolgingsstudie-om-kunnskap-om-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-blant-blivende-barnevernspedagoger-grunnskolelaerere-og-forskolelaerere/)

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: NSD sin vurdering

[Meldeskjema](#) / [Hvor rustet er barnevernstudenter og barnevernsarbeidere til å avde...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer	Vurderingstype	Dato
855848	Standard	18.01.2023

Prosjekttittel

Hvor rustet er barnevernstudenter og barnevernsarbeidere til å avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner – En kvalitativ intervjuundersøkelse om barnevernspedagoger og barnevernstudenter kunnskap, erfaringer og kompetanse om seksuelle overgrep.

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Stavanger / Det samfunnsvitenskapelige fakultet / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig

Mira Aurora Marlow

Student

Miriam Bårdsen

Prosjektperiode

30.01.2023 - 01.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspærreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfylder kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vil du delta i forskningsprosjektet

Hvor rustet er barnevernstudenter og barnevernsarbeidere til å avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner – En kvalitativ intervjuundersøkelse om barnevernspedagoger og barnevernsstudenter kunnskap, erfaringer og kompetanse om seksuelle overgrep.

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse om barnevernsutdanningen gir studenter og fagfolk nok kunnskap om seksuelle overgrep i nære relasjoner. Jeg ønsker å få frem barnevernspedagogenes egne tanker rundt dette, og om de selv føler seg rustet til og arbeide med barn utsatt for seksuelle overgrep. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Master i sosialt arbeid, Universitetet i Stavanger

Formål

Jeg er selv utdannet barnevernspedagog og har jobbet en del på Sandnes Ungdomssenter, med barn fra 8-10 år. Jeg tar nå en master i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger. Nå er jeg i gang med siste innspurt og er i gang med å skrive masteroppgaven min, som har temaet «Hvor rustet er barnevernstudenter og barnevernsarbeidere til å avdekke seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner.» Her har jeg utarbeidet en foreløpig problemstilling, som er følgende «*Hvilken kompetanse og erfaringer har barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner?*» Formålet med masteroppgaven er å avdekke hvor rustet barnevernsstudenter og barnevernsarbeidere er i å avdekke seksuelle overgrep av barn og forebygge dette.

Jeg ønsker å intervju deg som er i slutten av barnevernsstudien eller som arbeider i barnevernstjenesten og er utdannet barnevernspedagog. Jeg ønsker å få tak i din kunnskap, dine erfaringer og dine refleksjoner om rundt temaet. Om du føler/følte deg rustet til å arbeide med et så viktig tema. Jeg ønsker med dette å belyse et viktig og sårbart tema, for å bidra til mer avdekking og forebygging.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Stavanger er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Utvalget er trukket gjennom Universitetet i Stavanger sine studenter og ansatte i barnevernstjenesten. Utvalgskriteriet er at du er i slutten av barnevernsstudiet eller er utdannet barnevernspedagog og har maks 4 år arbeidserfaring i barneverntjenesten. Og at du ikke har noe videre utdanning eller kurs innenfor temaet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden i dette forskningsprosjektet vil være kvalitativ, og det vil brukes semistrukturerte intervju som innsamlingsmetode. Det vil innhentes opplysningen om hvilken kunnskap barnevernsutdanningen har gitt deltakerne om seksuelle overgrep i nære relasjoner gjennom lydopptak, og om deltakerens egne opplevelse av kunnskapen de har tilegnet seg gjennom studiet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg. Det vil ikke påvirke ditt forhold til skolen/lærer, eller eventuelt arbeidsplassen/arbeidsgiver

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun jeg som forsker som vil ha tilgang til personopplysninger, både for veileder og Universitetet i Stavanger vil alle opplysninger være anonymisert. Det vil bli brukt verktøy som Nettskjema, UIS OneDrive konto og Office- pakken, med UIS konto, som vil sørge for trygg oppbevaring av personvern. Ved lydopptak vil det bli brukt en diktafon app som er et godkjent for datainnsamling med tanke på personvern.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Alle personopplysningen transkriberes og anonymiseres i oppgaven. Prosjektet vil etter planen avsluttes når oppgaven er godkjent, ca. juni 2023. Alle personopplysninger vil bli slettet underveis eller senest 30 juni 2023. Diktafon appen er en trygg plass for oppbevaring av personopplysninger inntil det blir slettet. Lydopptakene vil bli slettet så fort de er transkribert og anonymisert.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Universitetet i Stavanger ved veileder som er Mira Aurora Marlow, hun kan kontaktes gjennom e-postadressen; mira.a.marlow@uis.no eller meg Miriam Bårdsen min e-postadresse som er; mi.bardsen@stud.uis.no

- Vårt personvernombud: Marianne Gjerlaugsen kan nås på telefon 51831569

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Mira Aurora Marlow
(Veileder)

Miriam Bårdsen
(Student/forsker)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [*sett inn tittel*], og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- Samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide

Kjønn (K/M/I-B):

Alder:

Utdanning:

Arbeidsplass:

Studert ved:

Antall år i barneverntjenesten:

1. Hvilken kunnskap har studenter og barnevernspedagoger om temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner

- a. Hvilken kunnskap/erfaring hadde du om temaet seksuelle overgrep før du startet på studiet?

- b. Hvor har du tilegnet denne kunnskapen? Skole, sosiale medier, bøker, media, etc.

2. Har barnevernsutdanningen bidratt til tilstrekkelig kunnskap innfor temaet seksuelle overgrep av barn i nære relasjoner?

- a. Hvilke forventninger hadde du til kunnskapen du skulle tilegne deg gjennom barnevernsstudiet?

- b. Hvor mye forelesning hadde du om temaet seksuelle overgrep?

1. Føler du dette var tilstrekkelig?

- c. Opplevde du at det faglige innholdet i forelesningen/forelesningene var oppdatert og relevant?

- d. Var det noe du opplevde som manglede angående temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner gjennom studiet?
- e. Hva føler du det var mest fokus på?
- f. Føler du den kunnskapen du tilegnet deg gjennom studiet rustet deg i arbeidet med barn utsatt for seksuelle overgrep?
Hvorfor? Hvorfor ikke?
- g. Hva tenker du kunne være gjort annerledes for å ruste deg bedre?
- h. Hvor mye tid tenker du skulle vært tillagt dette temaet gjennom studiet?

3. Hvilke forventninger har de/hadde de til arbeidet med barn utsatt for seksuelle overgrep i nære relasjoner etter utdannelsen

- a. Hvilke forventninger hadde du til å arbeide med barn utsatt for seksuelle overgrep etter kunnskapen du har tilegnet deg gjennom studiet?
  - i. Opplever du at kunnskapen du har tilegnet deg gjennom studiet harmonerer med erfaringene du har gjort deg gjennom arbeidet (barneverntjenesten) Hvorfor? /Hvorfor ikke?
  - ii. de forventningene du hadde som student harmonerer med de erfaringene du har gjort i arbeidslivet (Barneverntjenesten)
- b. Har kunnskapen du har tilegnet deg gjennom studiet bidratt til å forme forventningene dine til arbeidet med temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner?
  - i. Har kunnskapen du har tilegnet deg gjennom studiet endret forventningene dine til temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner, i forhold til de forventningene du hadde før studiet?

ii. Har utdannelsen din endret synet ditt på seksuelle overgrep i nære relasjoner? Hvorfor / hvorfor ikke?

iii. Er det utdannelsen som har endret mest eller arbeidserfaringen?

4. Hva skal til for å øke kunnskapen rundt temaet seksuelle overgrep av barn hos barnevernspedagoger, slik at overgrep kan forebygges og avdekkes?

a. Opplever du at det er nok søkelys på temaet gjennom studiet?

i. Hva mener du skal til for å belyse temaet ytterligere i studiet?

b. Opplever du at dere har nok fokus temaet på arbeidsplassen

i. Slik det er lagt opp nå, hvem sitt ansvar føler du det er å lære barnevernspedagoger opp i temaet seksuelle overgrep av barn? Utdanning/jobb?

ii. Føler du studiet tar det ansvaret?

iii. Hva tenker du om at det er så mange barnevernspedagoger som går ut med dette studieforløpet og den kunnskapen og ut i arbeidet med et så komplekst og vanskelig tema som seksuelle overgrep?

iv. Hvor mye tid bør settes av til temaet vold og seksuelle overgrep på barnevernsstudiet?

- c. Hva gjør dere for å opprettholde kunnskapen?

- d. Hva gjør dere for å holde dere oppdatert på temaet?

- e. Opplever du at kunnskapen du har strekker til når det kommer til å samtale med barn og foreldre om dette temaet, og opplevde du det likt i starten?

- f. Følte du at du hadde noe kunnskap om hvordan du skulle samtale med foreldre på dette temaet, etter studiet?

- g. Begynner vi tidlig nok med å lære barn om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner?

- h. Kunne barnevernspedagoger bidratt til å opplyse barn bedre om temaet seksuelle overgrep i nære relasjoner?

- i. Hvilken kompetanse om temaet kunne du ønske deg å vite mer av?

- j. Hvilken kunnskap føler du at du ikke trenger å vite mer av?

- k. Hva må gjøres for å øke kompetansen om temaet seksuelle overgrep av barn hos barnevernspedagoger slik at overgrep kan forebygges og avdekkes?

- l. Følte du at du var rustet nok til denne jobben i barnevernstjenesten sånn generelt?

m. Føler du at kunnskap du har nå er tilstrekkelig til å arbeide med temaet?

Avslutningsspørsmål:

- Hvis du skulle trekke ut to ting som du mener er det viktigste vi har snakket om, hva vil det være?
- Er det noe mer du vil si eller legge til som du føler ikke er snakket om?